

Сонце ніколи не буває байдужим до того, що відбувається на Чернечій горі у Каневі. Живий плін Дніпра, стрімкий вітер, людські потоки, живі відчуття, що Тарас Шевченко для України — це значно більше, ніж пам'ятники, урочистості, хори, мелодекламації, — Слово живе, суще, утверджуюче і життєдайне, Слово-сонце.

— Тарас Шевченко і Канів є центрами, фокусами національними, — сказав голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, народний депутат України Павло Мовчан, відкриваючи мітинг на Чернечій горі. — Ми приходимо сюди, щоб звірити: чи ми живемо за його заповітами? Чи живемо за тим чином, тими заповідями, які здійснювали наші діди й батьки, — і в двадцятих роках, і в сорокових, — тоді, коли ми, українці, прагли незалежної України. У дев'ястих роках ми приходили сюди великим миром, і ми домоглися проголошення незалежності своєї України. Незалежності, яка була викрадена, як сьогодні викрадається у народу все: землі, заводи, фабрики... А зараз уже викрадається і ця гора, ця свята земля, аби її присвоїти і забудувати своїми маєтками, казино, ресторанами, чатівниками цієї гори, Ігоря Ліхового? Бо влада не живе за Шевченком — у неї свої ідеали, не українські: вона не зносить пам'ятників комуністичному ідолу — погляньте: в Каневі, в Черкасах, в Обухові стоять лєніни, нині — символ опору старого новому, символ руйнувань, що відбуваються. Влада воліє, аби в неї був свій Шевченко, своя Україна, свої, відокремлені від народу, свята.

Тому наш гурт — це спільнота тих, хто прийшов за велінням серця, прийшов за велінням душі, хто впевнений: у цьому році вирішиться наша доля, здійсняться заповіді нашого Пророка.

Ми приїждимо сюди, до Шевченка, як на батьківську могилу, звіряючи себе з Його Словом. Тож кожен із нас робитиме все для того, аби Україні простелилась широка національна дорога, яка вестиме до національної перспективи, а не в захланність і забуття.

Щиро, правдиво, без гучних фраз промовляли до присутніх українці з різних областей — Івано-Франківщини, Полтавщини, Чернігівщини, Черкащини, молоді й літні люди, для яких сьогодні Тарас Шевченко і його Слово є останньою надією, правдою і любов'ю.

Порадували своєю появою черкашани, що приїхали чотирма автобусами —

Фото Г. Оборської

І СЛАВУ СВЯТУЮ... 9 БЕРЕЗНЯ 2004 РОКУ: НА ФОНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Фото Г. Оборської

«Просвіта», Українська Народна партія, «Собор», — усі, хто входить у блок Віктора Ющенка «Наша Україна», під егідою невтомної Олени Фещенко. Хор Народного дому № 1 з Івано-Франківська виконував Шевченкові пісні. Автор нашої газети, краєзнавець і просвітянин Михайло Іщенко зболено й пристрасно розповів унцям із Богородчан та Бродів про вогняний подвиг їхнього земляка Олексі Гірника. «Молода Просвіта» та її чільник Віталій Мороз — студенти престижних київських вузів, незвичайно притихлі і серйозні, вдивлялися в жи-

вий плін Дніпра, канівське небо, означене постаттю Шевченка, переживали ті почуття, які переймають кожного, хто вперше кладе квітку на Тарасову могилу, аби ще й ще приходити сюди, — так само, як ті, хто стояв з ними плечем до плеча.

Політичні й життєво-соціальні реалії на фоні 190-річчя з дня народження Тараса Шевченка 9 березня 2004 року означені й тою сотнею міліціантів, що стояли на всіх перехрестях по дорозі з Києва до Канева, пантруючи її від подорожніх для владного кортежу, учасники якого, примчавши на

Чернечу гору, навіть не зволіли привітатися з присутніми та зронити до них пару слів; і відсутністю вчительки української мови у школі села Кирилівка (Керелівка), яку злидні погнали в Португалію на заробітки; і закритим на реконструкцію музеєм у Національному заповіднику; і несподіваним вояжем Сабоданівського синкліту на могилу Тараса з відправою за упокій святого Тарасія на передодні ювілею; і тотальною національною неграмотністю влади, яка, вочевидь, не знає «Кобзаря», — а варто було б перечитати бо-дай «Гайдамаків»; і тими

злиднями, що заважають усім бажаючим приїхати на Чернечу гору; і концертом одеського гумориста Жванецького, — саме десятого березня, в день пам'яті Пое-та, в Національному (зденаціоналізованому) Палаці «Україна»...

Та є й інші реалії — це й зростання популярності «Кобзаря», всенародна підтримка в Україні просвітянської акції «Збудуймо Тарасову церкву!», нові експозиції в музеях та вихід нових книг всеукраїнської Шевченкіани, і, найголовніше, — бажання ще й ще перечитувати, всотувати Його безсмертне, апостольське Слово, звернене до Нації:

*«Через Лету бездонную
Та каламутную
Перепливем, перенесем
І славу святую —
Молодую безвічну».*

Тож борімося, братове, не втрачаймо сили Шевченкового духу, його галерницького терпіння і вогняної непокори, його божественної любові до України, протистояння чужинцям, які намагаються правити нашим народом. Бо, попри все, — 9 березня, в день народження Шевченка, небо над Каневом милувало нас сонцем. Чи — благословінням Тарасовим?..

• Любо́в ГОЛОТА

ПОСТАНОВА

Про відзначення 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка

9 березня 2004 року ми нає 190 років від дня народження генія українського народу — Тараса Григоровича Шевченка.

З метою вшанування пам'яті великого сина України, видатного мислителя, художника, поета-гуманіста Верховна Рада України постановляє:

1. Урочисто відзначити 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

— забезпечити виконання Плану заходів щодо відзначення 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка, відповідно до Указу Президента України від 7 квітня 2003 року № 307/2003;

— вирішити разом із Київською міською державною адміністрацією питання про виділення місця для будівництва спецховища рукописної спадщини Т. Г. Шевченка та інших класиків української літератури з відділом реставрації рукописів на території Національного музею Т. Г. Шевченка;

— підтримати ініціативу громадськості щодо будівництва екуменічного храму в підніжжі Чернечої гори в м. Канів;

— розглянути пропозицію про створення культурно-інформаційних центрів під назвою «Дім Шевченка» в місцях компактного розселення українців у інших державах;

— передбачити будівництво музейного комплексу «Мистецький арсенал» у м. Київ із відповідним культурно-інформаційним центром «Шевченківський дім».

3. З метою широкого доступу населення до поетичної спадщини Т. Г. Шевченка Державному комітету телебачення й радіомовлення України впровадити 2004 року забезпечити видання Повного зібрання його творів і збірки поетичних творів «Кобзар» та обов'язкове їх надходження до бібліотек системи Міністерства освіти та науки України, Міністерства культури й мистецтв України.

4. Рекомендувати Державному комітету телебачення й радіомовлення України забезпечити широке висвітлення заходів, присвячених відзначенню 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

Голова Верховної Ради України
В. ЛИТВИН

м. Київ,
4 березня 2004 року

ПОДІЯ

A black and white portrait of a middle-aged man with dark hair, wearing a light-colored shirt and a dark jacket. He is looking directly at the camera with a serious expression. In the foreground, on the left side, there is a large, feathery plant, possibly a pampas grass, which partially obscures the man's face and shoulder. The background is dark and indistinct, suggesting an indoor setting.

«НАЙКРАЩІ ЛІКИ НЕЗДАТНІ ВРЯТУВАТИ БЕЗГЛУЗДО ЗМАРНОВАНЕ ЖИТТЯ»

— Більшість сучасних проблем нерозривні із духовністю людини. Потребуємо комплексного, духовного і фізичного оздоровлення населення. Тим паче, коли медицина переживає глибоку спеціалізацію. Часто священник і вчитель є ефективнішим і професійнішим лікарем, ніж медик, адже прагне вилікувати причину хвороби і повернути духовне здоров'я. На власні очі бачив, що навіть найкращі медичні ліки нездатні врятувати безглуздо змарноване життя. Тому ду-

Наш Інститут, створений у 1992 році, має два найбільш дієві осереди. Карпатське відділення (с. Угерське на Стрийщині) очолює І. Сидор. Там вирощуються лікарські трави, модифіковані нами рослини (ехінацея, чистотіл, синюха, кавбюз, кавбудек, пашиця...), правляться молебні, учителі навчають дітей народних ремесел, оздоровлення, бджолярства. Є ще південне відділення у селі Біло-

Р. С. Редакція тижневика отримувє базато позитивних відгуків на попередні публікації про Анатолія Потопальського, читачі прагнуть більше дізнатися про винаходи і розробки вченого. Тому наша співпраця із Анатолієм Івановичем триватиме, і ми періодично публікуватимемо нові матеріали про модифікований рослин, а також матеріали самого винахідника про цілющі рослини (як і коли збирати, готувати до споживання і вживати).

НА ЗДОРОВ'Я

Збір А. Потопальського для запобігання і лікування пухлин (злоякісні — рак, саркома; доброякісні — поліпи, папіломи, фіброміоми, мастопатія та ін.)

Перші 2 тижні приймати на-
стоянку по чайній ложці тричі на

Лікування пухлин і поліартрити цим збором здійснюється у комплексі з призначенням фавіцями лікуванням, під наглядом лікаря-онколога або терапевта з об'єктивним контролем (УЗД, рентгенографія, комп'ютерна томографія, аналізи крові, сечі та ін.).

● Матеріали підготував
Олександр СОЛОНЕЦЬ

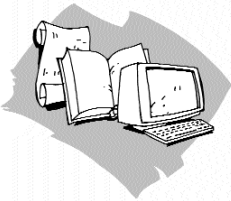
ЖІНОЧА ЕЛІТА ЙДЕ У НАСТУП...

Нещодавно Інститут молекулярної біології і генетики (ІМБіГ) НАН України став місцем чергового засідання Національної ради жінок України, Координаційної ради жінок м. Києва та колегиї Управління у справах жінок, інвалідів, ветеранів війни та праці міськдержадміністрації. Ішлося не про гендерні студії для докторів і академіків, а, передусім, про перспективи науково-практичної співпраці установи академічного рівня з громадським сектором.

Як ученого й медика від Бога представляли Анатолія Потопальського: “Він не вміє працювати ліктями і тому має проблеми зі впровадженням його винаходів та лікарських засобів. Єдиний, хто поки що оцінив заслуги Анатолія Івановича — це Українська Православна Церква, яка в честь 30-

річчя заснування нашого Інституту нагородила його орденом Архангела Михаїла. Комп'ютерна графіка, формули, таблиці та скенди демонстрували молекулярний рівень утворення, структури і дії протипухлинного амітозину. Також Анатолій Потопальський представляв власну селекцію поживних і цілющих рослин.

Ірина ГОЛУБЕВА, голова Національної ради жінок України, так прокоментувала подію і перспективу співпраці жіночих організацій із ІМБІГ: “Дуже багато жінок хворіє раком шитовидної і молочної залози. Так, кожного року до лікарів уперше з діагнозом “рак молочної залози” звертається 16 тисяч жінок лише в Києві, і 20 % із них не проживають і року після цього. Але організація “Поступ жінок-мироносниць” (голова — Зоя Ружин) дізналася, що ІМБІГ має засоби, щоб успішно розв’язати цю проблему. Ми хочемо допомогти хворим людям, а для цього Інституту треба вийти на широку програму оздоровлення, щоби ліки були доступні людям. Думаю, що жінки допоможуть, адже у нас — еліта, професіонали, доктори наук, керівники медичних установ, загалом — сотні тисяч жінок по всій Україні”.

МОВА І ВЛАДА

ВІДПОВІДАЄ ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР
ДМИТРО ТАБАЧНИК

Щодо стану реалізації рекомендацій парламентських слухань "Про функціонування української мови в Україні"

У 2003 році Кабінет Міністрів затвердив Державну програму розвитку й функціонування української мови на 2004—2010 роки. Розробляється Концепція державної мовної політики.

Підготовлено проект Закону України "Про розвиток і застосування мов в Україні", спрямований на забезпечення застосування державної мови як основного засобу спілкування в усіх сферах суспільного життя на всій території України та на гарантування вільного розвитку, використання й захист мов національних меншин України.

У законопроекті визначено принципи державної мовної політики, механізм організації та здійснення контролю за виконанням Закону, а також відповідальність за порушення законодавства про мови.

Прийняття Закону України "Про розвиток і застосування мов в Україні" дасть змогу зміцнити правові та організаційні засади розвитку й застосування державної мови та мов національних меншин, сприятиме реалізації прав громадян України на користування рідною мовою.

Враховуючи суспільну значущість цього законопроекту та вимоги Указу Президента України від 1 серпня 2003 р. № 683 "Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості в діяльності органів державної влади", в грудні ц. р. були проведені громадські слухання з обговорення проекту Закону України "Про розвиток і застосування мов в Україні".

За наслідками слухань органам виконавчої влади запропоновано включити додатково до планів-графіків на 2004-й та наступні роки підвищення кваліфікації державних службовців за програмами постійно діючих семінарів (курсів) з української мови.

Так, у 2003—2004 навчальному році з урахуванням Рекомендацій парламентських слухань "Про функціонування української мови в Україні" планується навчання державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування за програмою "Ділова українська мова у сфері державного управління", підвищення кваліфікації на виїзних постійно діючих курсах, курсах профпрограм підвищення кваліфікації, семінарах для державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування

Відповіді на депутатські запити народного депутата України Павла МОВЧАНА

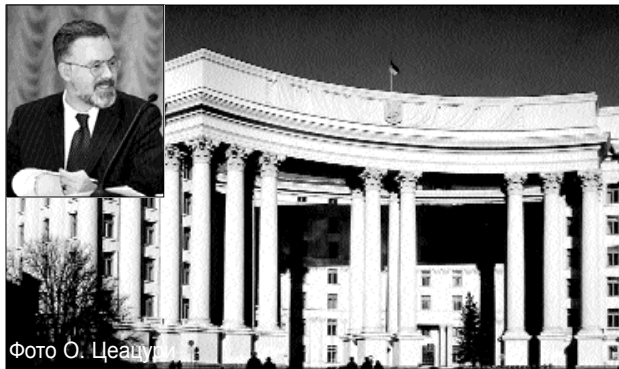

Фото О. Цацури

першого року роботи, спеціалізованих курсах "Основи державного управління" та "Основи державної служби" для старшокласників і студентів-старшокласників.

Здійснюються заходи щодо підтримки випуску національної кіно-, відео-, аудіопродукції, тиражування кращих українських фільмів, а також дублювання і озвучення українською мовою творів світового кінематографу.

Усі фільми, створені за державним замовленням, озвучені та тиражуються для масового глядача українською мовою. У 2003 році випущено 13 фільмів, у 2004 році передбачено збільшити їхню кількість до 17.

Національна телекомпанія отримала від Мінкультури безоплатне право на демонстрування у 2003 році на каналі УТ-1 70 фільмів, створених Національною кіностудією художніх фільмів імені О. Довженка. Надані права показу документальних фільмів телеканалам "ТЕТ", "Тоніс", "Гравіс", "1+1", "Культура", "Київ" та іншим.

Під час надання державних прокатних посвідчень на право демонстрування фільмів плата за отримання таких посвідчень на іноземний фільм, озвучений українською мовою, знижується на 50 відсотків, а на фільм українського виробництва — плата не справляється.

Для забезпечення максимального розвитку фундаментальних і прикладних досліджень і розробок у галузі лінгвістичних технологій та створення інтелектуальних мовно-інформаційних систем нового покоління видано розпорядження Кабінету Міністрів про затвердження плану заходів щодо створення української лінгвістичної системи в мережі Інтернет.

Національною академією наук розроблено проект програми спеціальності "Прикладна лінгвістика" та міжвідомчої науково-технічної програми "Інформація. Мова. Інтелект", разом із Київським національним університетом імені Тараса Шевченка вивчається питання про створення спільної кафедри "Прикладна лінгвістика".

В усіх навчальних закладах системи загальної середньої освіти запроваджено обов'язкову державну

підсумкову атестацію з української мови.

У вищих навчальних закладах введено обов'язковий вступний іспит з української мови, який складають щороку понад 120 тис. вступників.

Випущено українською мовою нове покоління підручників для навчальних закладів, дидактичне забезпечення, карти, атласи, глобуси, довідкові та інші видання. Започатковано 17 науково-методичних часописів українською мовою.

Однією з обов'язкових вимог при ліцензуванні навчальних закладів, атестації педагогічних працівників і керівників освіти, укладанні з ними контрактів є врахування переходу на навчання українською мовою та ступінь володіння нею всіх педагогічних працівників.

Разом із тим, на сьогоднішній день нездовільними є темпи створення мережі навчальних закладів з українською мовою навчання в Автономній Республіці Крим, у містах Донецьк, Дніпропетровськ, Севастополь.

Існує проблема із забезпеченням підручниками й навчальними посібниками українською мовою, зокрема професійно-технічних училищ та вищих навчальних закладів, поповненням бібліотечних фондів творами українських письменників та зарубіжних у перекладі на українську мову.

Станом на вересень 2003 року забезпеченість підручниками шкіл і класів з українською мовою навчання становила 85 відсотків.

Напередодні нового 2003—2004 навчального року Міністерство освіти Автономної Республіки Крим отримало майже 5 тисяч підручників для шкіл і класів з українською мовою навчання.

Кабінет Міністрів сприяє збільшенню кількості виданих художніх творів національної та світової класики, науково-популярної, технічної, довідкової літератури українською мовою для різних вікових категорій населення.

До проекту Програми випуску соціально значущих творів на 2004 рік включено твори І. Котляревського українською та польською мовами, "Кобзар" Т. Шевченка українською та киргизською

Фото О. Цацури

мовами, альбом "Музей Марії Заньковецької" українською, англійською, французькою, німецькою, російською мовами тощо. Відповідно до зазначеної Програми видається велика кількість словників та інших довідкової літератури.

Останнім часом побачили світ "Кореневий гніздовий словник української мови" (видавництво "Українська енциклопедія" імені М. П. Бажана), "Російсько-український словник" (видавництво "Абрис"), "Українсько-російсько-англійсько-німецький тлумачний та перекладний словник термінів ринкової економіки" (видавництво "Обереги").

Значною подією в культурному житті країни стало видання одностомної енциклопедії "Українська мова" (видавництво "Українська енциклопедія" імені М. П. Бажана), "Великого тлумачного словника сучасної української мови" (видавництво "Перун"), "Словника фразеологізмів української мови" (видавництво "Наукова думка").

За державним замовленням ВАТ "Видавництво "Прапор" випустило "Тлумачний словник української мови" та "Українсько-російський словник", державне спеціалізоване видавництво "Техніка" — "Російсько-українсько-англійський військовий словник".

Завершуються видання "Навчального російсько-українського словника" та збірки мовознавчих праць М. О. Максимовича "У пошуках омріяної України".

Книжкова продукція, випущена за державним замовленням, поповнює фонди бібліотек Мінкультури, Міносвіти, Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка, Інституту мовознавства імені О. О. Потебні та інших установ, організацій.

Національна рада з питань телебачення й радіомовлення вживає заходів для забезпечення дотримання телерадіоорганізаціями визначених ліцензійних квот мовлення українською мовою, показу національних фільмів та передач або програм національного виробництва відповідно до законодавства. Постійно проводиться моніторинг

перевірки дотримання телерадіокомпаніями законів України та умов ліцензії.

Результати перевірки свідчать, що державні телерадіокомпанії в цілому дотримуються вимог законодавства та умов ліцензії.

Національна телекомпанія, згідно з ліцензією, видає Національною радою з питань телебачення і радіомовлення, зобов'язана 85 відсотків мовлення вести українською мовою. Реально цей показник значно вищий, ніж визначено ліцензією. Усі програми власного виробництва Національної радіокомпанії виходять в ефір українською мовою. Майже половина обласних (регіональних) державних телерадіокомпаній ведуть мовлення українською мовою.

З метою пропагування української мови державні телерадіокомпанії запровадили нові цикли передач, тематичні програми. Проводяться щорічні фестивалі теле- і радіопрограм "Калинові острови", "Україна — рідний край", "Мій рідний край".

У засобах масової інформації триває обговорення актуальних проблем функціонування української мови в Україні та завдань щодо підвищення її авторитету і престижу.

З метою забезпечення належного функціонування української мови, розвитку друкованих засобів масової інформації, які випускаються українською мовою в Автономній Республіці Крим, у 2003 році фінансування діяльності газети "Кримська світлиця" забезпечувалося в повному обсязі згідно з поданим редакцією кошторисом.

Крім газети "Кримська світлиця", розповсюджуються і три додатки до неї: "Будьмо!", "Джерельце", "Кримспорт". Республіканський комітет з інформації Автономної Республіки Крим у 2003 році надав підтримку дитячому додатку газети "Джерельце" в розмірі 20 тисяч гривень із республіканського бюджету.

Кабінет Міністрів і надалі докладалиме зусиль до утвердження державного статусу української мови, що стане запорукою консолідації українського народу, збереження міжнаціональної злагоди.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

ДЕРЖАВНА МОВА В ТЕЛЕРАДІОЕФІРІ

На запит народних депутатів України: П. М. Мовчана, І. Ф. Драча, Г. М. Манчуленка, Б. Я. Безпалого відповідає віцепрем'єр-міністр України Дмитро Табачник.

Поділяємо Вашу стурбованість стосовно порушення недержавними телерадіоорганізаціями України правових норм вживання української мови в телерадіоефірі.

Водночас повідомляємо, що, відповідно до Законів України "Про телебачення і радіомовлення" та "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення" (ст. 5, ст. 32), контроль за діяльністю телерадіоорганізацій усіх форм власності в мовному аспекті зобов'язана вести Національна рада, як державний контролюючий орган. Саме Національна рада видає ліцензії на право мовлення всім телерадіоорганізаціям (із зазначенням відсотка мовлення державною мовою), але, на жаль, не використовує всіх правових важелів, наданих їй законодавством.

Національна рада, відповідно до статті 32 Закону України "Про Національну раду з питань телебачення і радіомовлення", розглядає справи про порушення телерадіоорганізаціями чинного законодавства України та умов, зазначених у ліцензії, і, залежно від тяжкості порушення, повторюваності й ступеня потенційної небезпеки, за результатами розгляду можуть застосовуватися такі міри покарання, як:

- оголошення попередження (термін для виправлення порушень — не більше одного календарного місяця);
- штрафні санкції;
- тимчасова (строком до двох місяців) зупинка дії ліцензії (застосовується після винесеної раніше міри покарання, крім випадків порушення вимог частини ст. 2 Закону України "Про телебачення і радіомовлення");

— подання до суду справи про позбавлення ліцензії телерадіоорганізації, якщо телерадіоорганізація після винесеного попередження та однієї із зазначених мір покарання продовжує порушувати чинне законодавство та умови, зазначені в ліцензії.

Враховуючи викладене, Кабінет Міністрів України не має законодавчих підстав для впливу на діяльність телерадіоорганізацій недержавної форми власності, зокрема й у мовному аспекті.

Впевнені, що позиції української мови як державної у вітчизняному телерадіоефірі можна зміцнити шляхом поєднання зусиль усіх гілок влади та власників, засновників і керівників телерадіокомунікацій.

Про будівництво Меморіалу жертвам голодомору

У Кабінеті Міністрів разом із Мінфіном, іншими центральними органами виконавчої влади, Київською міською держадміністрацією розглянуто Ваш депутатський запит щодо виділення коштів з Державного бюджету України на 2004 рік на будівництво Меморіалу жертвам голодомору.

Повідомляємо, що спільним рішенням Держбуду, Мінкультури та Київської міської держадміністрації від 17 січня 2004 р. оголошено всеукраїнський відкритий

конкурс на кращий проект Меморіального комплексу, затверджено програму, умови та склад журі конкурсу.

Термін проведення цього конкурсу встановлено до 15 березня ц. р., підведення його підсумків — до 25 березня ц. р.

Фінансове забезпечення підготовки та проведення конкурсу здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті для Мінкультури.

Для розташування Меморіального комплексу, згідно з рішенням Київської міськради від 27 листопада 2003 р. № 239/1114 та розпорядженням Київської

міськдержадміністрації від 12 січня 2004 р. № 17, запропоновано земельну ділянку на верхньому плато в парку "Володимирська гірка" (поблизу Михайлівського Золотоверхого собору). На цій ділянці має бути споруджено пам'ятний знак (монумент); для розміщення музею, конференц-залу та науково-дослідного центру пропонується пристосувати будівлю по вул. Трьохсвятительській, 4-Б.

За інформацією Мінфіну, джерела та обсяги фінансування проєктування, спорудження й функціонування Меморіального комплексу будуть визначені після під-

ведення підсумків конкурсу. Стосовно інших заходів щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років Мінфин зазначає таке:

"Згідно із статтею 22 Бюджетного кодексу України, головні розпорядники бюджетних коштів розробляють план своєї діяльності відповідно до завдань та функцій, визначених нормативно-правовими актами, виходячи з необхідності досягнення конкретних результатів за рахунок бюджетних коштів. Виконавці заходів щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років забезпе-

чуватимуть проведення зазначених заходів у межах видатків, передбачених для цього в Державному бюджеті на 2004 рік.

Зокрема вечір-реквієм до Дня пам'яті жертв голодомору та політичних репресій планується провести в листопаді 2004 р. за рахунок видатків, передбачених у Державному бюджеті України на 2004 рік Мінкультури за бюджетною програмою 1801170 "Здійснення консолідації українського народу, збереження міжнаціональної злагоди".

НАЙБІЛЬШ БОЙОВИЙ І НЕПОКІРНИЙ ПОЛКОВНИК

Іван Теодорович БОГУН (Федоренко, Федорович) — постать відома і водночас оточена різноманітними легендами. Біля Новгорода-Сіверського, на правому березі Десни, за якихось півкілометра від мосту через річку, на шляху до села Комань лежить камінь. На нім — вмурована гранітна плита і тесаний дубовий хрест

заввишки 4 метри. Навколо — залізні стовпці з масивним ланцюгом золотавого кольору. Ця символічна могила постала в липні 1991 року не без участі “Просвіти”. Постала на місці загибелі полковника 27 (17 — за старим стилем) лютого 1664 року і в давнину тут лежав надгробний камінь із відповідним написом. Таким чином, 340 років тому, після його походу з гетьманом Правобережжя Павлом Тетерею в Лівобережну Україну, після передачі Богуну польським королем Яном II Казимиром командування козацькими полками, цього ватажка по-зрадницькому схоплює польська шляхта і розстрілює (інша версія — рубає на шматки) біля Новгорода-Сіверського... Кожного року в річницю смерті Івана Богуну його могила збирає біля себе горстку патріотичної публіки на панахиду “по убієнному”.

Свого часу він був полковником подільським, кальницьким (вінницьким) і паволоцьким, але найбільше його любили вінничани. І було за що — щойноспече-

ний полковник кальницький у 1651 році блискуче захищає Вінницю від польських військ М. Калиновського і С. Лянцкоронського. Після поразки Данила Нечая під Красним (коли поляки порушили перемир'я), війська Речі Посполитої захоплюють Мурафу, Шаргород, Ямпіль і оточують Вінницю. Іван Богун, зібравши козаків, мішан і селян (3 тисячі вояків проти 20 тисяч польських жовнірів С. Лянцкоронського), тримає оборону міста. Саме тут він чи не вперше виявляє в такому масштабі здібності першокласного воєнного стратега. Захисники поливають крутосхили водою (за ніч перетворюються на льодяну перешкоду), на Південному Бугу роблять ополонки, притрушуючи їх соломом. Невеликий загін, із самим Богуну на чолі, раптово здійснює відчайдушну атаку на ворога — і блискавичний відступ. Лянцкоронський кидає добірних драгунів, аби оточити зухвальців, але ті проривають лівий фланг кінноти й успішно спрямовують ворога до пастки на річці, де чимало по-

ляків гине. Третього дня полковник знову кидається в атаку, але двічі ледь не гине: спочатку відбивається від трьох повислих на ньому жовнірів, потім потрапляє у власну пастку (кінь і вершник вдало впоралися з нею). І знову — в бій... Із приходом основних сил Хмельницького Богун продовжує наступ на коронне військо, штурмуючи Кам'янець-Подільський (29 квітня — 1 травня 1651 року), оволодіваючи Корцем...

Взагалі, Іван Богун брав участь у всіх боях національно-визвольної війни. Його можна було кидати в бій у найнеоптимальнішій ситуації, і він ловив будь-який шанс здобути перемогу. Це знав і використував Хмельницький, знали козаки, довіряючи йому булаву наказного гетьмана під Берестечком. Власне, Волинська земля і Берестечко саме завдяки Іванові Богуну мають, врешті, позбавитися трагічного серпанку, адже Богун вгамував бунт у оточеному козацькому таборі й вивів основні сили з оточення...

Пам'ятні і оборона Азова

1637—1642 рр. від турецьких військ султана Ібрагіма, й походи на Крим, і блискуча оборона Мононастирища в 1653 році в оточенні набагато переважаючої армії С. Чарнецького, і переможний похід того ж року разом із Тимошем Хмельницьким у Молдову, та безперервний, але успішний захист Брацлавщини й Уманщини від поляків і татар із кінця 1653 по 1655 роки. А що вже казати про похід під орудою А. Ждановича в союзі з Семиграддям і Швецією на Річ Посполиту, із взяттям Кракова, Берестя і Варшави... Вічний “опозиціонер” і “самостійник” відмовився присягати царю московському в 1654 році, виступав проти укладення Б. Хмельницьким Білоцерківського договору 1651 року, відмовився підписувати Гадяцький трактат (1658) І. Виговського, засудив і Слободищенський трактат Ю. Хмельницького 1660 року. Загинув Іван Богун при справі об'єднання Правобережної та Лівобережної України.

Олександр СОЛОНЕЦЬ

300 БІЙЦІВ ІВАНА БОГУНА

Природа наділила Івана Богуну винятковою вродою, статурою, глибиною розуму і таланту-хисту. Як всесвітній унікум, він вражав усіх прихильників і ворогів. Італійський священник Джованні Скарабеллі стверджує, що Іван Богун та італієць Джузеппе Гарібальді — це два найбільші лицарі світу!..

Навіть один із “ворогів” — польський видатний історикознавець, критик І. Ролле писав, що “з 80-ти діячів Хмельниччини Іван Богун — найпрекрасніший, поєднував розум, військові здібності, незалежність характеру, не заплімавав себе жорстокістю, відзначився високою моральністю й вірністю високим ідеалам”. Його знали, любили, шанували, подивлялися, ним захоплювались. У літературі, в народі про нього казали: характерник, чародій, хитрий, кмітливий, віщун, маг, пророк... Моментально та чітко окреслені складні плани при найскладніших воєнних маневрах, діях, орієнтації, зміні тактик — і то все блискуче, непомилково, правильно і на найвищому рівні. І хоча ми мало знаємо про Івана Богуну, але відомо, що він походив із дрібної української шляхти, з дитинства мав велику спрагу до знань, до військової справи, успішно навчався в Острозькій Академії, у 17—18 років закохався, мав потяг до пласту, спорту, гарту тіла та душі. Не має точних даних про місце його народження, але знаємо, що це — Вінниччина, Поділля... У 1637—1638 рр. під час козацько-селянського повстання він перервав навчання і, пройшовши короткочасну “муштру” на Запорозькій Січі, взяв участь у тим повстанні.

Іван Богун у час визвольної війни стає для Богдана Хмельницького радником, надійним воїном. У 1649 р., перебуваючи в сотні Чигиринського полку, Іван Богун відзначився вражаючими військовими здібностями, і через рік його було призначено вінницьким (кальницьким) полковником. А потім — знову бої. Бої — і перемоги...

ПРО АВТОРА

Євгенія ЛЕЩУК родом із хутора Млинець села Квасів, що на Волині. Поетеса, авторка десяти поетичних збірок, багатьох пісень про Івана Богуну. Підготувала і видавала альбом “Берестечко — свята дорога” (готові матеріали до такого ж збірника “Вічність Івана Богуну”). Стала лауреаткою міжнародних літературних премій (Італія). Неабиякий успіх мала її збірка “Срібна троянда” з перекладами поезій італійською мовою... Із березня 2002 року — голова зареєстрованого Добровичного громадського фонду “Богун” для спорудження пам'ятника козацькому полковникові. Багато років пані Євгенія працює над історичними джерелами, збираючи й систематизуючи відомості про життя Івана Богуну. У різних музеях вона також відшукує портрети полковника, роблячи календарики й портретні листівки із власними піснями про Богуну, збираючи таким чином пожертвування на пам'ятник народному героєві. На жаль, ці кошти сьогодні не дозволяють здійснити задум, а важка хвороба пані Євгенії наразі ускладнює її діяльність. Тому зацікавленим читачам повідомляємо, що пожертви на спорудження пам'ятника Іванові Богуну можна вносити на рахунок в АК “Промінвестбанк” України м. Львова (м. Львів, вул. Академіка Гнатюка, 2, МФО 325633): гривні — № 26001301413411/980, долари США — № 26001301413411/840, євро — № 26001301413411/978; ЗКПО Фонду № 26170780. Крім того, пані Євгенія звертається до всіх священиків і Церков України, аби щорічно 17 лютого служити панахиду по Іванові Богуну.

Особливою висотою військового таланту вразив усіх Іван Богун при обороні Вінниці в березні 1651 року. Такі ж воєнні “трюки” маневрувань повторював і під Пилявцями (але вже не з ополонками, а із загостреними частокотами). Знову переміг. Він ніби гіпнотизував ворога, заманюючи і спрямовуючи його у пастку. Слава про Богуну щораз більше зростала.

У переговорах із Богданом Хмельницьким король польський Ян II Казимир умовляв Богдана Хмельницького, щоб той за будь-яку ціну віддав їм Івана Богуну.

Апогеєм слави Івана Богуну стало Берестечко в червні 1651 року. Адже це була битва, якої не знала Європа до ХХ століття! Всебічно озброєна 200-тисячна армія польського короля Яна II Казимира з благословення своїх духівників рушила на чужі

землі. Від Сокаля до Берестечка, як мурашва, вкрила наші села. Люди брали коси, сокири, освячували їх в Охлонівській церкві Святого Миколая і йшли на поміч козакам.

Шляхетські війська біля Берестечка зупинилися. Гетьман Богдан Хмельницький підводив, формував полки та очікував кінноти Іслам-Гірея III, який вимагав від Хмельницького не розпочинати бою до приходу татар. 16 червня орда прибула. 28 червня почався страшний бій. Здрингулася, застогнала земля, потемніло небо. Полк Івана Богуну штурмом заволодів Козинським замком і зруйнував його, щоб у подальшому замок не став укріпленням для ворога. Ворожа армія пішла в наступ на крило татар — і тут перший убитий мурза впав головою до “своїх” (це в татар дуже поганий знак). Далі вбито брата хана — Амурата, поранено Іслам-Гірея III. 30 червня татари раптово залишають поле битви. Богдан Хмельницький, залишивши наказним гетьманом Джаджалі, разом із полковником Іваном Виговським кинувся за татарами, щоб здогнати, переконати й повернути назад. Козаки частково відступили, і під орудою Івана Богуну звели укріплення, щоб стримувати наступ. Наказний гетьман Джаджалі посилав своїх послів на переговори до короля польського, але король навіть не прийняв їх. Козаки й селяни вчинили бунт. Наступ ворога безустанно продовжувався.

Козацький табір з обуренням вимагав, щоб Джаджалі поклав булаву, — благали порятунку в Івана Богуну. Під грім гармат, свист стріл, іржання коней, при страшній зливі, де на відстані списа нічого не видно, вкрай затиснені кільцем оточень, кричали, благали Івана Богуну: “Бери булаву! Рятуй військо!” Через два дні після свята Івана Хрестителя, свого Ангела-охоронця, Іван Богун, низенько поклонившись, узав булаву: “Всі на місця, всі воедино — гатити три греблі через болота, через річку Пляшівку”. А потім співчутливе, але таке зворушливе: “Браття, хто в Бога вірує, ставайте на прю, на останній бій, щоб хоч якое спинити наступ ворога для порятунку інших, для виведення з облоги військ”. І стали ТРИСТА зви-

тяжців-козаків залізною стіною на острові Гайок. ТРИСТА проти багатотисячної ворожої армії! Творили чудо! Армія Калиновського на якійсь час припинила наступ від небаченого подиву! А вони, порубані шаблями, металися, як “кривавий смерч”, поєтпно відступаючи, по одному падаючи, а вже останній козак — Нечай — на озерці вразив ворога надлюдським героїзмом. Ці легендарні ТРИСТА та їхній вожак і улюбленець Іван Богун, який зумів вивести з цього пекла значну частину війська, вразили світ. Ім посмертно присвоєно звання Георгіївських Кавалерів, вилита таблиця з бронзи, яка по сьогоднішній день знаходиться в Георгіївській залі Кремля...

Іван Богун наздоганяє татар, які, повертаючись, хапали ясир. У Вінниці зупинилися на майдані. Наздогнавши, козаки відбивають ясир. На майдані Богун із групою козаків зупинився, підійшов до плачущих людей, що на руках тримали мертву жінку, у грудях якої залишилася куля. На мить закамнів, підняв руки, ніби захищаючись від ворога, і зойкнув: “Оксана...” І знову рвонувся з козаками степом. Удалині квилла якась чайка... Знову бої, перемоги, слава, але це вже ніби за інерцією, з болю і мук. Велику перемогу здобув Іван Богун під час оборони Умані, звівши там фортецю, яку польські воєначальники порівнювали з голландською Бредою, що була зразком військово-інженерної майстерності.

У 1662 році поляки схопили Івана Богуну і кинули в Марієнбурзьку фортецю. У 1663 р. гетьманом Правобережної України стає Павло Тетеря і добивається його звільнення. Але ненадовго. 17 лютого Івана Богуну розстріляли на горі за Новгородом-Сіверським у гайку біля села Комань. І дарма, що впродовж трьох із половиною століть Івана Богуну недооцінювали, принижували різні державні устрої, дарма, що до цього часу йому ніде не створено пам'ятника, дарма, що образ його спотворено в телефільмі “Огнем і мечем”, але Іван Богун вищий від цього всього й від усіх.

Євгенія ЛЕЩУК

Відео козацької слави

Де точились бої,
Де земля вся в крові,
Де палали до неба пожежі —
Почали там рости
До небес берести
І стоять, мов козацькі вежі.

Там в туманах-імлі,
На священній землі,
Посаджу я барвінок і рожі,
Щоб їм вічно цвісти,
Де стоять берести
Край козацьких могил насторожі.

Же питаєте у трав,
Не питаєте у піль,
Чом голівки схилили ті квіти.
Зашумить, берести,
Розкажіть, берести,
Про звитяжність козацьку по світі.

Жа Волині мойй,
Там, де луки, гай,
Де Богун йшов у битву криваву,
Там стоять, як хрести,
До небес берести
І шумлять про козацьку славу.

ПАМ'ЯТЬ

ЧАДРА, ЗАВИХРЕНА В НЕБО
з'явиться 18 травня в день
60-ліття депортації крим-
ських татар у Сімферополі.

Спорудження приватного пам'ятника "Відродження кримськотатарського народу" почалося минулорічної осені за ініціативою і на добровільні пожертви викладачів та студентів Кримського державного інженерно-педагогічного університету. Так вони вирішили висловити вдячність за допомогу й підтримку своїм землякам у довгі роки депортації та після повернення на півострів. На монументі виکارбувані слова вдячності українському та узбецькому народам, усім, хто взяв до серця долю кримських татар. Світлим східцями каскаду, як символ очищення, спадає вниз джерельна вода. Вінчає монумент фігура легендарної дівчини Арзихиз, чадра якої завихрена в небо. У комплексі буде і сквер гуманістів, фонтани, алея дружби, яка веде до добра, взаєморозуміння, відродження народу.

Автор ідеї — ректор вузу Февзі Якубов — говорить: "Ми вміємо бути вдячними, тому говоримо спасибі за підтримку вже тоді, коли ще не повністю стали на ноги". Він переконаний, що впродовж років монумент відродження, толерантності і взаєморозуміння буде знакомим на півострові, стане однією з його візитних карток. Сюди приїздитимуть представники міжнародних громадських організацій, лідери країн, гуманісти. Кримська організація Народного демократичного партії перерахувала (12.02.04.) на будівництво пам'ятника 25 тисяч гривень. "Це внесок у благодію акцію, яку власними силами почали люди, що думають про майбутнє багатонаціонального Криму", — заявив лідер Кримської НДП Сергій Куніцин.

НА ТАРАН!

"ЗОРІ В ДОЛОНЯХ" —
така назва відкритої в музеї
військової історії Криму пере-
сувної виставки, присвяченої
пам'яті ушанованого льотчи-
ка, татарина Ахмета Хан-
Султана.

Три розділи експозицій, у яких фото і речі з особистих архівів однополчан, родичів, близьких і друзів та чудово виданий буклет, розповідають про всі головні події життя героя. Підкорив небо у неповні 20 років, під час війни здійснив сотні відчайдушних таранів, кожен з яких міг бути останнім. У 70-му році трагічно загинув, стискаючи штурвал під час випробування літака нового типу, останнього з понад 100 ним досліджених. Був наставником Юрія Гагаріна, Германа Титова, Олексія Леоніова, багатьох інших космонавтів і льотчиків-асів. Кожен, хто знав Ахмета Хан-Султана відзначають його рідкісний оптимізм, приязнь і душевне ставлення до людей. Навесні виставка стане основою музею в Алупці, де народився двічі Герой Радянського Союзу, Почесний льотчик Франції, Заслужений льотчик-випробувач, Почесний кримчанин, ім'я котрого навіки вписано в літопис Другої світової війни й історію повітроплавання.

- Матеріали підготував
Віктор ХОМЕНКО, Крим

У зустрічі, на яку прибули близько тридцяти журналістів, узяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Польщі в Україні пан Марек Зюлковський, керівники генеральних консульств Республіки Польща в Україні, працівники Посольства.

Як зазначив пан Посол, проблемі Волинської трагедії сприймають як справу відносин між українським і польським народами, а тому журналісти повинні допомогти не лише у відкритті цієї сумної сторінки історії, а й сприяти тому, щоб ми — поляки та українці — не лишалися кожний зі своєю істиною, бо правда — вона завжди лише одна.

Анна Кузьма — голова польсько-українського журналістського клубу "Без упереджень", — демократично сліdkуючи за плюралістичним використанням мікрофону, намагалася дійти можливого поєднання присутніх у мудрій відповіді на питання: як жити далі, як слід проектувати висліди Волинської трагедії на подальші стосунки двох народів і яку місію мають виконати ЗМІ?

Нині, після численних заходів зближення позицій сторін в оцінці причин та наслідків Волинської трагедії, зокрема й після узагальнення матеріалів форуму в Остро-зі 11—12 квітня 2003 року та значного числа публікацій на цю тему істориків, публіцистів і соціологів, здавалося б створено достатньо підстав для беземоційних аналітичних і етичних висновків.

На жаль, на цій підсумковій зустрічі не бракувало надто суб'єктивних оцінок, хоча переважали поміркованіші та зваженіші висловлювання.

АНТОН БОРКОВСЬКИЙ, газета "Поступ", м. Львів:

Наша проблема — не у відсутності наукових праць, не у відсутності польсько-українського діалогу між ученими: було видано купу книжок кваліфікованими істориками Польщі й України, проведено багато семінарів істориків, проведено узгодження точок зору науковців Польщі й України. Так, що в знаменнику вийшла наука, наукова позиція. Єдина біда — це недостатня освіченість заповітованих братів-журналістів.

ІСТОРИКИ МАЮТЬ РАЦІЮ, але НАФТОПРОВІД "ОДЕСА—БРОДИ" СТОІТЬ ПОРОЖНІЙ

У цій нашій дискусії* присутні три аспекти теми: історичний, етичний і перспективний. Наше сьогоднішнє зібрання є, фактично, третьою конференцією. Можуть ще бути четверта, п'ята, шоста... І кожна конференція (судячи з того, що ми чуємо тут один від одного) переважно намагається знайти відповідь на питання, яке є, перепрошую... безглуздим: хто винуватий, хто був перший, хто почав і на кого покласти вину.

А звідси й наслідки: українська сторона (мені дуже не подобається це безособове визначення) намагається висвітлити щось негативне у діях польської сторони (це визначення також аж надто нейтральне), і, відповідно, польська — навпаки...

Цей історичний аспект ніколи до кінця не буде висвітлений. Висвітлили його (і то не повністю) ті, хто лежить похований, а хто — й не похований по-людськи: свідки, які загинули.

Заспокойтеся, дорогі мої, —

ПІДСУМОК ВОЛИНИ: МИ СТАЛИ БЛИЖЧІ ОДИН ОДНОМУ

"60 років Волинської трагедії." Так називається збірка матеріалів українсько-польського експертно-журналістського форуму, підсумкова зустріч якого відбулася у приміщенні організаторів — Посольства Республіки Польща в Києві.

Тому, після зустрічі президентів Кучми і Квасневського у Павлівці, суспільний діалог на тему Волинської трагедії фактично припинився, оскільки кон'юнктурно-політична гострота моменту вже ніби-то пройшла.

ПЕТРО АНТОНЕНКО, редактор газети "Сіверщина":

Сумний ювілей Волинської трагедії висвітлив таке явище, як політичне мародерство. Дехто з журналістів намагався нажитися на пам'яті загиблих, нажити собі політичний капітал.

Зокрема у Чернігові з'явилися публікації, які змальовували трагедію двох народів не як страждання, а як "звір'яче обличчя націоналізму" з польського й українського боку. Вочевидь, такі публікації подавалися на радість третій стороні.

ЄВГЕН ПЕТРЕНКО, газета "Українське слово":

Як для України, так і для Польщі має величезне значення

оця широка й багатоаспектна розмова про морально-етичні проблеми Волинської трагедії. Висновок із неї: нам — українцям і полякам — необхідно більше дбати про те, що нас єднає, усуваючи з дороги те, що роз'єднує.

АННА КУЗЬМА, кореспондент Польського Радіо в Києві:

Я погоджуюсь із тими українськими журналістами, котрі стверджують, що саме поляки першими ініціювали широкий розгляд теми Волинської трагедії в Україні. Бо полякам це більше болять — це загальновідомо й не потребує коментарів.

ВОЛОДИМИР КОРОЛЮК, газета "Голос України":

Ми вже приїхали. Далі — нікуди. Так, нам треба шукати шляхів до порозуміння. Але, насамперед, цією проблемою повинні займатися історики. Тому радив би своїм колегам, передусім, спілкуватися з істориками, які щодня працюють із документами.

правду. Тому кожна така конференція щоразу починає все од початку. Це — щодо історичного аспекту.

Аспект морально-етичний, емоційний. Люди добрі, ми під час цих розмов ображаємо тих, кого повинні шанувати, — тих, хто там лежить і хто вже все знає без науковців-істориків. "І прости нам провини наші, як і ми прощаємо провини нашим..."

Те, що ми поговорили про трагедію, цілком достатнє, щоб ми почали відповідально думати і щось собі усвідомлювати. Бо до цих дискусій не було не лише належного розуміння, а й інформації.

Аспект перспективний. От уже понад вісім років продовжуються спекуляції навколо нафтопроводу з порожньою трубою "Одеса—Броди". Але ж ці спекуляції є продовженням Волинської трагедії! З поляками на Захід чи реверс із росіянами? — от у чому суть. І хоча вже оголошено про західний напрямок нафти, дехто все-таки намагається проштовхнути варіант транспортування російської нафти

ВІДПУННЯ ПОДІЙ

Вважаю, що вшанування жертв

ОК, журналіст відкритої

у народився за 7 кілометрів від села Павлівка. Багато хто не хоче порушити ті старі й важкі справи, каже: чи варто? Вважаю, що було б дуже варто. Завжди у кожній справі є речі позитивні й негативні. Позитивного в цій справі розгляду Волинської трагедії було більше. Треба позитивно змінювати стереотипи, які подекуди існують в Україні про поляків, і в Польщі — про українців.

Завдяки цій дискусії кожен із нас дізнався багато важливого також про себе. Це дуже добре, що в підсумку наші два народи стали ближчі один одному.

РОМАН КРИК, кореспондент польської агенції ПАП у Києві:

Я об'їздив місця тих подій на Волині і розмовляв із різними людьми. Про трагедію в Павлівці вони розповідали, як про щось чуже, не їхнє: "Прийшли якісь люди; а Бог його знає, що за люди... не наші люди... зробили те, що зробили..." І друге, що характерне: "Ми не дозволимо, щоб від імені України хтось вибачався за Волинську трагедію перед поляками". Третя річ, яка мене вразила, це те, що на тих урядових урочистостях у Павлівці українські православні священники відправляли панахиду російською мовою.

У вже згаданому збірнику "60 років Волинської трагедії" знаходимо дві цікаві статті нашої Людмили Пустельник — "Щоб попів Клааса не став каменем за пазухою" та "Моделі висвітлення волинської трагедії в друкованих ЗМІ".

Приємно, що зусилля "Слова Просвіти" також були помічені на загальному полі інформаційного пошуку раціонально-етичних розв'язань проблеми.

- Стефан КОСТКА**

ПО-СУСІДСЬКИ

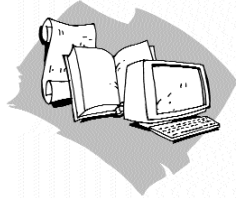
у протилежному напрямку. Зацікавленість третьої сторони у псуванні українсько-польських і польсько-українських відносин збагачена великим історичним досвідом і, на жаль, зберігається досі.

І мас-медіа, тобто ми з вами, шановні колеги, впродовж тривалого часу поводитимось щодо справи цього ясного, як Божий день, нафтопроводу, щодо цієї спільної та важливої українсько-польської справи так, неначе й тут нічого не зрозуміло, неначе й тут потрібні історики, які мають нам щось розкопати...

В історії ми, справді, нічого не змінимо. Але нам треба позитивно змінити себе самих, попрацювати над власним самоусвідомленням, з огляду на перспективу українсько-польської співпраці й добросусідства. У цьому плані висновки з Волинської трагедії мають спрямовувати нас на будівництво спільного майбутнього. У наших спільних — а не третьої сторони — інтересах.

- Євген ГОЛИБАРД**

* Друкується за виступом на підсумковій зустрічі в Посольстві Польщі 24 лютого 2004 року.

НОВИНИ ВІД ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРАВЛІННЯ

◆ Всеукраїнське товариство «Просвіта» виступило засновником і організатором багатьох літературно-мистецьких конкурсів для школярів та юнацтва.

Серед них — «Шевченко в моєму серці», «Я гордий тим, що українець зроду», «Тарасовими шляхами».

Уже проведені відбіркові обласні турні. Кращі роботи допущені до заключного етапу конкурсу. Поважне журі має визначити переможців.

Центральне правління звернулося до КМДА, Міносвіти й науки, Міністерства сім'ї та молоді України з пропозицією долучитися до фінальних заходів конкурсів, відзначити своїми преміями і цінними подарунками юних. Найбільш талановиті будуть представлені у ЗМІ, записані в програмі «Логос».

◆ Центральним правлінням прийнято ухвалу про створення при ВУТ «Просвіта» імені Т. Шевченка літературно-мистецького об'єднання для роботи з обдарованими дітьми та молоддю. Будуть проводитися щомісячні засідання літературно-мистецького об'єднання в приміщенні «Просвіти» або виїзні в інших творчих осередках, навчальних закладах. До керівництва роботою об'єднання залучено відомих письменників, авторів творів для дітей та юнацтва, які мають досвід такої роботи, мовознавців, творчу інтелігенцію, народознавців, громадських діячів. Учасники літературно-мистецького об'єднання будуть готувати творчі зустрічі з читачами, просвітнянські масові акції, вечори. Кращі літературні твори вихованців об'єднання вирішено пропонувати до публікування та сприяти таким публікаціям.

◆ Телестудія «Просвіта» уже завершила запис на диск провідних майстрів слова України для пропаганди Шевченкового слова. В більшості обласних центрів «Просвіта» спільно з органами місцевої влади провела мистецькі акції «Думи мої, думи...» за участю народних артистів України Д. Гнатюка і А. Паламаренка.

◆ Традиційно просвітня, національна інтелігенція по всій Україні 9 березня збиралася біля пам'ятників Т. Шевченка.

26 лютого в «Українському Домі» відбувся великий літературно-мистецький вечір «Ну що б, здавалося, слова...» за участю народних артистів України Р. Кириченко, В. Зінкевича, А. Паламаренка, ансамблю «Берегиня».

◆ Відбулося обговорення нових стандартів української мови й літератури та впровадження українськомовного режиму в навчальних закладах України. Створено комісію для детального вивчення програм та навчальних планів.

◆ Обговорено заходи, пов'язані з проведенням Міжнародного дня рідної мови, нинішньої мовної ситуації в Україні.

Заходи пройшли в багатьох осередках «Просвіти» по всій Україні.

◆ Заплановано спільно з Національним художнім музеєм України цикл вечорів під назвою «Палітра».

◆ У зв'язку з 575-річчям з'їзду монархів Європи в м. Луцьк вирішено провести науково-практичну конференцію з запрошенням науковців, а також представників Посольств країн, монархи яких 575 років тому брали участь у цьому з'їзді.

Луцький з'їзд монархів Європейських країн 1429 року одним із перших заклав основи міжнародного права у проведенні конференцій, конгресів, з'їздів для вирішення спірних питань шляхом обговорення, діалогу, вислуховування думок та побажань, різних суперечливих сторін, народження думки про загальноєвропейські інтереси (На той час — протистояння Османській імперії).

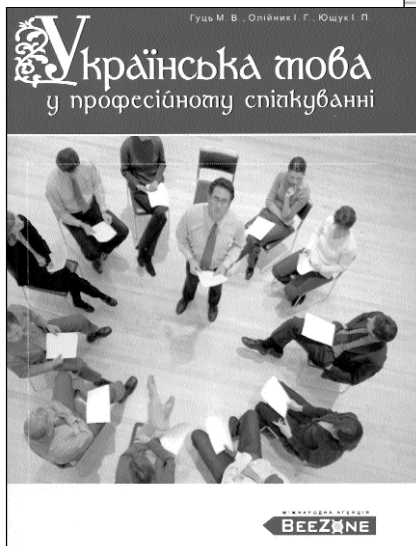
• Підготував відповідальний секретар
Микола НЕСТЕРЧУК

НОВЕ ВИДАННЯ

На презентації про особливості та переваги цього підручника розповідали його автори — Михайло Гуць, Ірина Олійник, Іван Юшук. Перш за все, книга адресована студентам. Вона суттєво допоможе їм у навчанні: має 17 розділів-занять, що містять правила правопису, основи офіційного спілкування, складання й оформлення ділової документації і навіть особливості етикету.

Як зазначив один із авторів книги, професор Іван Юшук, ще в 1861 році, коли Італія тільки здобула незалежність, італійською мовою розмовляло менше 2,5 відсотка населення. Отож, лідери визвольної боротьби зрозуміли, що вони створили державу, але тепер треба творити націю, а отже — утверджувати мову й консолідувати населення в єдине італійське суспільство. Нині й у нас така ситуація, коли необхідно активно повертати рідній мові її статус. Особливої ж уваги потребують школи, чиновницький апарат, преса. У школах, незважаючи на те, що тривалість навчання збільшилася на рік, кількість годин, відведених на вивчення української мови, зменшилася. Слабке знання державної мови урядовцями очевидне — завдяки офіційним документам і ЗМІ. Не кажучи вже про пресу, радіо й телебачення, які в масі своїй просто ігнорують українську мову. Та подолання кризового стану мови — нині нагальне завдання, адже, за словами Ліни Костенко,

“Будьте обережні зі словами. Не руйнуйте людських душ”, — цими словами патріарха Володимира (Романюка) починається новий навчальний посібник “Українська мова у професійному спілкуванні”. І справді, слово може бути як потужною творчою силою, так і небезпечною руйнівною зброєю. Тож нове видання спрямоване саме на піднесення мовної культури в спілкуванні та правописі.

нація вмирає не від інфаркту, спочатку в неї відбирають мову.

Автори прагнули, перш за все, створити сучасну книгу. Тому вона містить не тільки такі потрібні для навчання правила

Автори посібника: Михайло Гуць, Ірина Олійник, Іван Юшук

правопису та пунктуації, а й завдання на редагування текстів і переклад із російської мови. Важливою частиною посібника є правила ведення офіційних паперів і документації, культура ділового спілкування (адже офіційні документи далеко не завжди складені відповідно до норм українського правопису, а мовою бізнесу досі залишається російська). Крім того, видання насичене різноманітною корисною інформацією, наприклад, про особливості етикету в різних країнах світу, як правильно давати інтерв'ю, виголошувати промову тощо.

Де ж можна дістати таку

потрібну й корисну книжку? Поки що її розповсюджують по бібліотеках (оскільки вона видана за бюджетні кошти). Та можливо, що буде й додатковий тираж. У всякому разі зрозуміло, що цей посібник потрібен не тільки студентам, а значно ширшому колу людей, які прагнуть досконало володіти рідною мовою. А корисність і цікавість видання можуть значно посприяти тому, що мові будуть навчатися із задоволенням. Тоді, за словами Ірини Олійник, відбуватиметься важливий і значно продуктивніший процес — не впровадження мови, а залучення людей до неї.

• **Катерина ТАРЧЕВСЬКА**

«ТАРАСОВИМИ ШЛЯХАМИ»

Напередодні Шевченківських свят у Центральній бібліотеці імені Т. Г. Шевченка для дітей Києва відбулося підбиття підсумків Першого Всеукраїнського конкурсу книжок, створених дітьми, — “Тарасовими шляхами”. Конкурс розпочався у вересні 2003 року. Організувало його Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Т. Шевченка, присвятивши захід 190-річчю від дня народження Великого Кобзаря.

ка Павло Мовчан; поет, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка Дмитро Білоус; заступник голови журі, дитячий письменник Євген Білоусов; директор Центральної бібліотеки імені Т. Шевченка для дітей Києва Надія Безручко та інші.

Найоригінальнішою книжкою визнана величезна, у вигляді квітки, “Абетка для малят”, створена восьмирічною Олесею Панковою з Севастополя. У вступному слові до книжки дівчинка написала: “Мені треба багато навчатися, щоб добре знати українську мову, любити її, пишати нею, берегти її. Я ще мала, але мені дуже хотілося піти “Тарасо-

вими шляхами” і створити щось своє для української мови. Моя перша українська книжка — “Абетка для малят”, знання якої допоможе дітям відкрити для себе чарівну українську мову”.

Дев'ятикласниця з Феодосії Ліна Ходова у передмові до своєї збірки віршів “Читацький щоденник” написала: “Враження від Шевченкового “Кобзаря” було таким приголомшливим, що звичайні нотатки неспроможні були передати його. Трапилося незвичайне. Власні рими ставали поруч зі словами Шевченка... Чи мала я на це право...”

Книга “Ми — шевченківці” нагороджена за найкраще ху-

дожне оздоблення. Ця одна з небагатьох конкурсних книжок, створених за всіма правилами поліграфічного мистецтва, належить колективу Центральної бібліотеки імені Т. Шевченка для дітей Києва. Присутність таких обов'язкових елементів оформлення, як форзац, авантитул, титул, естетично оформлена обкладинка і сам книжковий блок вигідно вирізняють її на тлі інших конкурсанти.

Спеціальними відзнаками журі нагородило: за оригінальне художнє рішення — книжку-хатинку читачів Пустомитівської районної бібліотеки для дітей “Тарасовими шляхами” та ілюстроване дослідження “Тарасовими шляхами” Кузнецовської міської бібліотеки для дітей (Рівненська область). За цікаве розкриття теми в прозі була нагороджена книжка “Дві зустрічі” Олени та Ірини Супрунович із смт. Козин Обухівського району Київської області, а нагороду за цікаве розкриття теми в поезії отримала збірка “Душі моєї птаха” Ірини Статко з села Кочубіївка Чемеровецького району, що на Хмельниччині. Кращим тематичним дослідженням була визнана рукописна книга “Тарасовими шляхами” Народної української академії з Харкова.

Твори лауреатів склали збірку “Тарасовими шляхами”, яка вийшла у видавничому центрі “Просвіта”.

Цей конкурс в Україні відбувся вперше, однак правління ВУТ “Просвіта” прийняло рішення зробити його щорічним і підбити підсумків проводити традиційно напередодні 9 березня.

• **Олена БРЕЗІЦЬКА**

«КРУГЛИЙ СТИЛ»

Київни здавна шанують і при-множують пам'ять про великого Кобзаря. Ім'ям Тараса Шевченка названі район міста, його вулиці, університет, інші навчальні заклади та бібліотеки. Про особливості художньої та літературної творчості поета, його філософське мислення, про його сприймання сучасниками йшла мова на «круглому столі» під назвою «Постать Тараса Шевченка в сучасному вимірі», який відбувся 26 лютого в залі масових заходів бібліотеки імені М. Костомарова. Основними учасниками вечора були викладачі української літератури шкіл мікрорайону Нивки, завідувачі дитячих позашкільних закладів, бібліотекарі, постійні читачі, небайдужі до всього, що пов'язане з життям та творчістю великого поета.

«Круглий стіл» вели завідувач лабораторії історії психології Інституту психології АПН України, кандидат психологічних наук Володимир Куєвда та старший науковий співробітник національного музею Тараса Шевченка, поетеса

«ЯКБИ ЗУСТРІЛИСЯ МИ ЗНОВУ...»

Ірина Громавенко. Виступаючи звернули увагу присутніх на той факт, що як за радянських часів Шевченко в Україні був офіційним символом, так і тепер, уже в незалежній державі, ставлення до нього не змінилося: його творчість вивчається поверхово. Виробився певний штамп у висвітленні образу поета — однобачний, застиглий. Науковець шевченківського музею звернула увагу на деякі сьогоденні публікації, в яких Шевченка висвітлено не лише поверхово, примітивно, але й із численними перекрученнями історичних фактів, фальсифікаціями, з приниженням його ролі як національного генія, провідника національної ідеї. Живий Шевченко — багато в чому несподіваний, динамічний, контрастний, трагічний. Він — це наша жива мова, наш національний дух. Як ніхто з інших поетів, Шевченко найбільш споріднений з українською мовою, традиціями та культурою народу, тому його твори

дуже важко перекладати на інші мови. Осягнення глибин людського генія Тараса Шевченка, його спадщини, його впливу на все національне життя — це теж постійний живий процес. Тому нове прочитання поета-патріота вкрай потрібне саме зараз, коли українське суспільство досі важко й повільно шукає відповіді на багато питань щодо державотворення, національного відродження, проблеми збереження мови, культури тощо.

Усі присутні взяли активну участь у обговоренні піднятої теми, висловили ширшу вдячність за цікавий вечір як ведучим «круглого столу», так і безпосередньому його організаторові — директору бібліотеки Лінії Пескіній. Такі заходи, на загальну думку, слід проводити частіше, для більш широкої аудиторії, залучати до них наших депутатів, бо саме Тарас Шевченко міг би допомогти їм не лише осягнути глибини так потрібної їм рідної мови, а й усвідомити важливість і не-

обхідність вирішення багатьох державотворчих питань. Дуже корисна піднята тема й для вчителів шкіл, бо саме вони можуть закласти в молодого покоління правильне розуміння шевченківського генія.

Наприкінці вечора його учасники із задоволенням прослухали літературно-музичну композицію з пісень на слова Тараса Шевченка у виконанні відомого композитора й співака Ігоря Якубовського. Приемною несподіванкою став і виданий бібліотекою невеличким тиражем ілюстрований біобібліографічний нарис «Шевченко в Києві», упорядкований Ліною Пескіною. У читальному ж залі бібліотеки відвідувачі ознайомилися з книжково-ілюстративною виставкою «На перехресті музи й долі», присвяченої життю та творчості великого Кобзаря.

• **Святослав ВОЙНОВ**, директор музею Шевченківського району м. Києва

ПОЕТИЧНИМ РЯДКОМ

ТАРАС

*Ім'я таке просте —
Тарас.*

А велич...

І душа глибинна.

*Ще і сьогодні Україна
його шукає поміж нас,
та не знаходить.*

*Бачить все,
що натворили ми,
й сивіє,
згасає.*

*А помре надія —
її ніщо вже не спасе.*

Шукаймо всі!

*Його душа
така глибинна...*

Сергій ЦУШКО

«КОБЗАР», ЯКОГО ЩЕ НЕ БУЛО

вою ідентифікацією «Кобзаря» Микола Стороженко розпочав без будь-яких замовлень ще на початку 80-х років минулого століття. Він довго виношував концепцію книги, продумував її цілісну архітектоніку, робив сотні ескізів до майбутніх композицій. Ця праця була схожою на розпис храму, бо пензель Стороженка ілюструє не вірш, не сюжет, а суть, яку не завжди віддзеркалиш словами. Це, власне, інтерпретація Шевченкових текстів великим художником, що також є оком і серцем нації, яким був поет. Митець дає нам шанс не просто глибоко прочитати «Кобзаря», він закликає до того, аби перейнятися, вдуматися, відкритися душею і стати на духовний шлях, що веде до «вольового чинного українства», щоб ця «форма національної душі» ставала актуальною і реальною вже сьогодні.

Микола Стороженко винайшов і створив для візуального тлумачення «Коб-

заря» не лише власну техніку малювання, але — що головне — нову зображальну

мову, повну гостро сучасних алгорій, символів і сміливих прийомів.

своєму доробку велику низку видань Шевченкових творів. Тільки за післявоєнний час вийшло сорок шість видань «Кобзарів», загальний наклад яких сягає близько 5 200 000 примірників. Нове, сорок сьоме видання, на думку фахівців, стане винятковою віхою в мистецькому прочитанні Шевченкових рядків, «продовжених» у графічних творах незрівнянного майстра.

Поетичні тексти науково вивірені, коментарі до них, а також есеїстичні роздуми Миколи Стороженка на звороті кожної ілюстрації дають глибоке і різнобічне уявлення про світоглядне осягнення Кобзарєвого слова. Осягнення, якому немає межі.

«Кобзар» у художньому прочитанні Миколи Стороженка був представлений українським читачам 9 березня, в день народження поета і художника Тараса Шевченка.

• **Інф. «СП»**

БІБЛЮФІЛ

У жодному з півтора десятка «Кобзарів», що маю в своїй невеличкій власній шевченкіані, не натрапив на вірш «Якби-то ти, Богдане, п'яний», хоч знав, що такий у Поета є. І ось, нарешті, зустрічаю його в «Кобзарі», що його видрукував у Києві видавничий центр «Просвіта» з передмовою П. Мовчана та примітками Є. Нахліка.

У вірші всього 15 рядків, які вміщують близько шести десятків слів, та в них поетичний геній вмістив невичерпну тему, яка ось уже 350 років хвилює нас, українців, і не тільки нас.

До цієї теми Поет постійно звертався впродовж усього свого короткого життя. У тих п'ятнадцяти рядках вгадується вся історія України, починаючи з середини XVII сторіччя. В тих рядках бачиться і неперевершений героїзм наших пращурів, і їхня трагедія, започаткована невинною помилкою одного з визначних діячів українського народу — гетьмана Богдана Хмельницького.

«Якби-то ти...» — остання з тих десятків поезій, у яких Т. Шевченко торкається значущої теми. Повернувшись із заслання, вже тяжко хворим, Поет улітку 1859 року востаннє приїжджає в Україну і в Переяславі пише свій вірш, яким засвідчує незмінну оцінку діяльності гетьмана: поряд із епітетами, що славлять Богдана, вичитуємо гостро негативні висловлювання на його адресу.

«І препрославлений козачий Розумний батьку!..» — читасмо у вірші та проймаємося почуттям

глибокої пошани до гетьмана. Адже справді значущою була велика перемога наших дідів-прадідів у національно-визвольній війні 1648—1656 рр. проти польсько-шляхетського гніту. Наслідком тієї перемоги було швидкоплинне, майже раптове визволення українських земель від Слобожанщини до Волині й від запорізьких степів до рубежів Московії до утворення власної держави у складі 23-х полкових та близько 350 сотених адміністративно-територіальних одиниць. Той подвиг народу важко переоціни-

ПОЕТ І ПЕРЕЯСЛАВ

ти, адже утворена держава з'явилася через понад 400 років існування нації без традицій державності. Подібне міг здійснити лише великий народ.

На вістрі тієї перемоги був Богдан, який зумів об'єднати козаків із селянами та надихнути їх на перемогу. І Поет увічнює постать гетьмана рядками:

*Амінь тобі, великий муже!
Великий, славний! Та не дуже...*

Чому «не дуже»? Бо трапилося те, що певний час нелегко було збагнути.

Народ здобув перемогу самотужки. Але Польща залишалася сильною, і, щоб закріпити перемогу, гетьман просить допомоги в московського царя. Останній відчув нагаду здійснити свої дивні мрії стати господарем Придніпров'я. Скориставшись ситуацією, в якій

опинився гетьман, цар змусив його прийняти невідгідні умови, продиктовані на Переяславській раді в січні 1654 року. Богдан пішов на поступки: вигідні Росії умови стали небезпечними для молодого гетьманської України.

Відтак за лічені роки перемога перетворилася в поразку, національно-визвольна війна трансформувалася в майже 30-річну громадянську війну-руїну, а утворена держава була розділена навіпіл по Дніпру між Росією та Польщею на сто з лишком років.

Таку ціну заплатив народ за те, що Бог-

дан повірив обіцянкам царя боронити Україну від зовнішніх ворогів, включаючи до них і Польщу. Адже сталося протилежне: за спиною Богдана цар уклав із Польщею таємно Віленське перемир'я 1656 року, згідно з яким він обмежився «захистом» лише лівобережних земель, віддавши на відкуп королю землі правобережності...

Будучи видатним знавцем історії України, Поет усю вину за трагічні наслідки покладає на гетьмана, відверто дорікаючи йому рядками:

*Якби-то ти, Богдане, п'яний,
Тепер на Переяслав глянув!
Та на Замчище подививсь!
Упився б! Здорово упивсь!*

Від Богданових часів до написання вірша минули всі 200 років. Перед Поетом

постали сумні реалії, коли вся Україна перебувала в мішних «возз'єднаних» обіймах царського режиму і покійно несла на своїй ший кріпосницький хомут, коли «Од козацтва, од гетьманства Високі могили — Більш нічого не зосталось», коли загнаний у безвихідь народ, якому заборонялося читати й писати рідною мовою, впевнено «розчинявся» в російсько-азійському середовищі... Спостерігаючи подібне, гетьман справді «упився б».

Протестуючи проти засилля царизму в Україні, Поет привертає увагу співвітчизників до причин, які призвели до тих тяжких реалій. Одну з них Поет вбачав у помилкових діях гетьмана, якому народ повірив, і який не виправдав його сподівань.

У кінці вірша Поет робить присуд гетьману:

*Якби ти на світ не родивсь,
Або в колісці ще упивсь...
То не купав би я в калюжі
Тебе преславного. Амінь.*

Посилаючи докір давно померлому гетьману, Поет, зрозуміло, адресує його «живим і ненародженим» майбутнім провідникам нації, аби кожний, за ким піде народ, пам'ятав, що народ помилок не прощає.

Також недвозначно сприймається ідея вірша. Тож не дивно, що аж через 8 років після написання були надруковані лише перші чотири його рядки, а повністю світ побачив поезію аж через 27 років, до того ж, у Празькому «Кобзарі».

• **Ананій ЗАКРЕВСЬКИЙ**, краєзнавець, Київська обл.

НЕЗАБУТНІ

Назарій Яремчук та Василь Зінкевич були першими виконавцями його пісень “Червона рута”, “Водограй”, “Два перстені”, “Відлуння твоїх кроків”, “Дві скрипки”.

А коли Володі не стало, то попри всі заборони, молоді виконавці поїхали на його похорон до Львова. Якось у розмові Василь Зінкевич сказав: "Ми й досі відчуваємо на своєму плечі тягар труни з його тілом". На жаль, немає сьогодні вже й Назарія Яремчука, але залишилися його спогади...

“Володимир Івасюк — співак синів гори. Він нестямно любив свої гори. У його піснях вони ставали одухотвореними героями, мріяли, співпереживали й печалились разом із своїм автором. У горах він знайшов червону руту, що полум’яните вечно у серцях людських вичнім вогнем його щедрої й доброї душі, його зачарованості й любові. Знайомство з тим Івасюком закарбувалось у душі та буде зі мною завжди. Зустріч і знайомство, одначе, перевершило всі мої сподівання. На все життя вразила особливність його характеру — не викладати себе одразу, не обшукувати на голову співрозмовника масу інформації і лавину інтелектуальних резонумань. Він уводив мене у свій неповторний людський світ поволі, розкриваючи щоразу несподіваними закрутками залюбленої у гори, у людей душі, ще більше несподіваного і жаданого залишав на подат. До кінця не розкриваючись, він не давав найменшого приводу пізнати себе у всій своїй складності. Можу лише з упевненою судити, що Володимир Івасюк жив у чотирьох вимірах. Це був Поет, Композитор, Художник, Людина. Віддати перевагу якомусь одному важко, як і нелегко знайти кожному точно формулювання”.

Софія Ротару, народна артистка Ук-

KIHO

Артхаус не варто плутати з так званим "авторським кіно", хоча обидва терміни (види, жанри, стилі) мають дещо спільне, а саме суттєву відмінність від голлівудських блокбастерів з осколкою передбачуваного фіналу і в сотий раз пережованих акторських кліше. Точніше визначити — складно. Кажуть, "артхаус" виник як термін економічний — врешті зрозуміли і дистрибутори, і режисери (мабуть, саме в такій послідовності), що чималіший прибуток може дати і незвичне, нестандартне кіно. Як наслідок — сім мільйонів доларів від прокату "першого млина" артхаусу — дебютного фільму Девіда Лінча, бюджет якого становив всього десять тисяч.

В українському варіанті до слова «артхаус» додалось ще одне — «трафік», рух. Із грудня 2003-го в Україні вперше засновано систему обмеженого прокату ексклюзивних мистецьких стрічок у найбільших кіно-театрах Києва, Одеси, Донецька, Харкова та Дніпропетровська. Розпочали з «Птахів» — документального, чи, швидше, художньо-видовищного фільму Жака Перрена: «Щоб зняти цей фільм, п'ять знімальних груп працювали три роки на семи континентах і використовували для зйомок усі можливі технічні виверти — від планера на дистанційному керуванні до гелікоптера і повітряної кулі. Фільм створює справжню поезію польоту, адже камера стежить за сотнями різних видів птахів упродовж сотень тисяч кілометрів. Від північного полюса до пустелі — це гіпнотична мандрівка, наповнена фантастичними сюрпризами».

За схемою "АТ" фільм стартує в Києві на спеціальному прес-показі, а далі в

обмежень кількості (від 2-х до 4-х сеансів) іде в одному кінотеатрі, після чого кінокопія (а не відеокасета для проєкції) переїжджає до іншого кінотеатру, потім до іншого міста і так далі. Прикро, що не скрізь глядач зможе відчувати всі переваги сучасних технологій, зокрема звукових, адже навіть у Києві існує лише 8 кінотеатрів, що мають систему Dolby, із сумарною кількістю 14 екранів. А що казати про інші міста чи районні центри.

Усезнаючий Інтернет свідчить: “Арthaузнний фільм — це завжди завдання, котре постає перед глядачем. Він не дозволяє нам дивитися на екран у стані нарцисичного самозадоволення, а нав'язує свої ритми й фізіологічні. Часто перегляд такого фільму може викликати дискомфорт, але злам звичних схем зчитування інформації вивільнює енергію. І цю стихійну енергію нових форм треба вміти вловити й освоїти.

КОЛИ КРИЛО СТАЄ КРИЛОМ

4 березня лицарю української сучасної естрадної пісні, композитору Володимирові ІВАСЮКУ виповнилося 6 — 55! Його день народження відзначили у Кіцмані, Чернівцях, Львові та в Києві. Заходи з нагоди вівілею славетного буковинця провело обласне управління культури та музеїв ім. Володимира Івасюка. Сьогодні на шпальтах «Слова Просвіти» спогадами про Володимира Івасюка діляться ті, хто були його побратимами у творчості.

раїни, Молдови та СРСР, Герой України:

— Івасюк був моїм композитором. Усі пісні, які він написав, одразу ж ставали моїми. Нічого не треба було вигадувати: мелодія з першого акорду була в мені, була моєю, просто і ніжно торкалася струн моєї душі, і вони звучали. І завдяки йому вони й досі не тільки звучать, а й визначають моє творче обличчя, образ і стиль, що він заклав, запрограмував і визначив своїми самотніми творами. Такою, яку мене люблять і сьогодні тисячі моїх шанувальників, — я є завдяки його самотнім пісням, створеним на органічному поєднанні народного мелосу із сучасною інтерпретацією. Не знаю, як би склалася моя творча доля, та й не тільки моя, якби ми розминулися з ним як із композитором?

Мені прикро, але розумію, що такі пісні, які створював Володимир Івасюк, не народжуються щодня. Можливо, це і є однією з основних причин, що в моєму репертуарі обмежена кількість пісень українських авторів. Мені здається, деякі автори також помилюються, вважаючи, що нібито пісня стає популярною лише тоді, коли її виконує відомий співак. Досить згадати яскравий приклад – пісні Володимира Івасюка. Їх співали всі, і завдяки цим пісням здобули

популярність В. Зінкевич, Н. Яремчук та я, а також ансамблі “Смерічка”, “Червона рута” (до речі, ім’я йому дала назва пісні В. Івасюка). Успіх його пісень у тому, що він ішов до людей не з підробленими почуттями. Кожну мелодію Володя забачував щирістю свого чистого серця. Він був одержимий піснею. Він був глибоко переконаний, що наш світ створений для добра і любові. Він знав, що без цієї одержимості нічого значущого не можна створити в житті. Тому він працював до самозабуття і любив повторювати цей афоризм: “Крило стає крилом тільки під час лету”. Можливо, тому його пісні стали не тільки для мене, а й для багатьох українських виконавців справжнім надійним крилом у творчості.

4 березня – саме у день народження композитора, на столичній сцені Палацу культури “Україна” відбувся великий концерт. Організацією концерту в Києві займався мистецький фонд імені Володимира Івасюка. Із Чернівців до Києва привезли виставкову експозицію “Володимир Івасюк. Планета пісень”. До 55-річчя композитора видано путівник по меморіальному музею, відновлено

фасад його приміщення, проведено конкурс на кращий вишитий рушник чи gobelen, присвячений Володимирові Івасюку. Пройшла також інтернет-конференція зі Львовом і Тернополем на тему: "Володимир Івасюк і сучасне музичне життя України".

Підготувала
Марія ВИШНЕВСЬКА

ІСТОРІЯ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ТЕРПСИХОРИ — НА ЗАДВІРКАХ

Пів-Кіровограда колись танцювало або танцює тепер. Чи не перебільшення це? Принаймні у знайомих колах наше місто вважається столицею української хореографії. “Юність”, “Весна”, “Пролісок”, “В гостях у казки”, і, звичайно ж, “Ятрань” — свого часу всесвітньо відомий колектив, який тріумфально справив наше містечко народного мистецтва. Зараз же це місто не має жодного колективу, який би представляв його на міжнародній арені. Зараз же це місто не має жодного колективу, який би представляв його на міжнародній арені.

...а Кірово-
...и, почес-
...и, премієр-... Кіровограда, а також
...голії Кри-
...вохижа переконаний, що витoki цього яви-
...ща беруть початок від створення в нашому
...місті українського професійного театру.
...Обов'язковим елементом тодішніх вистав
...був танець. Анатолій Михайлович навіть
...пам'ятає людей, що брали участь у масових
...сценах із танцями, які, коли він починав свій
...творчий шлях у Кіровограді, ще були живі. І
...якщо українську мову вистав не раз забор-
...оняв царський уряд, то мову танцю він за-
...боронити не міг. Саме в ньому й за радян-
...ських часів найбільш вільно та розкуто по-
...чувалася українська душа. Отож, коли в на-
...ше місто на початку 30-х років приїхав Ми-
...кола Анкудінов, учень Ростислава Захаро-
...ва, ґрунт уже був підготовлений. І він, цей
...ґрунт, дав добрі паростки — досить сказа-
...ти, що в ті роки у нашому місті ставилися
...балети, зокрема “Бахчисарайський фон-
...тан”. Саме виступ танцювальної групи
...Анкудінова молодий солдат Анатолій Криво-
...хижа побачив у далекій Австрії наприкінці
...Другої світової і вже тоді остаточно переко-
...нався, що його тіло й душа належать танцю.

Пізніше, після війни, учні Анкудінова за-початкували свої танцювальні школи, в одній із них — у Ганні Дунаєвої-Чуракової розпо-чили свій творчий шлях і Борис Кукуленко, пізніше — учасник легендарної «Ятрані», ке-рівник народного танцювального ансамблю «Юність», балетмейстер. Чимало років віддав Борис Григорович мистецтву танцю, працю-вав не лише в Кіровограді, а й у Хмельницькій філармонії. Поступово, використовувавшись із професійного досвіду, з'явилась ідея під-сумувати його в книзі. Паралельно почав збирати матеріали і для музею, бо ж, усвідом-люючи багатство історії сценічного танцю-вального мистецтва на Кіровоградщині, не міг зрозуміти, чому досі такого музею немає. У 1999-му вийшла у світ його книга «Степова Терпсихора» — на той час кількість зібраних матеріалів уже доходила до трьох тисяч. Цей імпровізований музей тулювся в міському лі-

ПРОБЛЕМА

тературно-меморіальному музеї імені І. Карпенка-Карого, і в дитячій музичній школі № 3, і в обласному музично-драматичному театрі, і в міському Будинку культури імені Компанієць. Був момент, коли Борис Григорович повірив, що музей таки вдасться зробити: наприкінці 99-го, за допомогою голови Ленінської районної ради Валерія Манухіната, тодішнього завідувача відділу культури Олександра Полячка виготовили планшети, де помістили матеріали, що дозволило їх дешево систематизувати. У малому домі обласного музично-драматичного театру відкрили виставку, вона мала певний розголос і громадську підтримку. Це окрилило Бориса Кукуленка, дало надію, що його праця не буде марною. Адже чимало з того, що зібрано, вже справді історія — немає ансамблю народного танцю «Юність», нелегкі часи переживає славнозвісна «Ятрань» — вона фактично втратила своє призначення, не функціонує як слід студія «Ятранчик» — кузня кадрів для ансамблю. Невже Кіровоград не має потреби зберегти хоча б документальну пам'ять про свій духовний злет? Справою честі було б відродити її колектив, але в даному випадку мова йде про історію, не втрачену для наступних поколінь. Нині експонати зберігаються в маленькій кімнатці при дитячій музичній школі № 1, де немає місця не лише для того, щоб розгорнути експозицію, а навіть для зберігання їх у нормальних умовах.

— Відділ культури міськвиконкому, — говорить спеціаліст відділу Ліна Гукович, — зацікавлений у створенні такого музею, дає позитивну оцінку ініціативі заслуженого працівника культури Бориса Кукулєнка. Більше того, на нашу думку, він має бути одним із центральних музеїв міста, адже Кіровоградщина славиться хореографічною школою. Але кошти на його упорядкування й утримання в бюджет не закладені. Єдина надія на недержавні інвестиції.

Чи вдасться їх знайти? Чимало людей, які мають такі кошти, очевидно вважають, що у Києвограді й так достатньо музеїв. Але наистові усякі г'єнделики й кафешки, в яких, особливо у вечірній час, звучить крутий матюк, з'являються мало не щодня, розширюються комп'ютерні зали, де наша молодь вчиться убивати віртуальних ворогів і гасати на крутих машинах. Плоди цього бездуховного, жахаючого простору ми відчуваємо щодня, він множиться і плідиться з шаленою швидкістю. Що ж ми протиставимо йому, якщо загубимо пам'ять про красу і славу, гармонію та піднесеність, яку творили наші земляки?

● **Світлана ОРЕЛ**

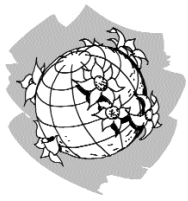
АРТХАУС. ТРАФІК УКРАЇНОЮ

Тоді ви зможете ненадовго стати іншим, довідатись, що таке “світ без мене”, без пасток, котрі розставляє на шляху до реальності наша власна свідомість”.

У майбутньому "АТ" планує розширити траєкторію руху в усі обласні центри та великі міста України. Концепція проекту — показувати свіже, маловідоме екзотичне кіно винятково на 35-міліметровій плівці. Адже все, що залишається сьогодні в Україні гурманам від мистецтва, — це піратські відеокопії спотвореної якості. Безумовно, "Артхаус Трафік" не в змозі охопити весь пласт кіноартхауса — від музейні класики до ретроспектив режисерів-ваговиків, тому "Трафік" буде існувати, насамперед, для нового кіно (максимум 1-2 роки витримки після старту світового прокату). Наступний проект "АТ" — фільм "Басейн" Франсуа Озона. "Треба підключатися до актуального світового кінопроцесу, а не спостерігати за ним через медіа-щілини, ковтаючи слинку!" — каже прес-секретар "Артхаус Трафік" Юлія Сердюкова. І ми цілком згодні з нею!

● Нонна-Анна СТЕФАНОВА

Місто Моцарта й альпійських курортів славне ще й “Зальцбург-Семінаром” — престижним тренінгом для фахівців з усього світу. На тому, що для журналістів, протягом тижня перебувала кореспондент “Слова Просвіти”.

“МІСТЕР КУШАНИЦЯ”

Нас 53 — журналістів, редакторів і викладачів журналістики з 28 країн, представників різних континентів, рас, національностей і традицій. Ми вивчали та обговорювали те, що спільне не лише для людей журналістської професії, — етику. Якщо точніше, ту, що стосується висвітлення новин і редакторської справи. Перед нами виступали провідні фахівці всесвітньо відомих ЗМІ, але це був тиждень не тільки інтенсивного навчання. Німкеня Інґрід назвала нашу тимчасову спільноту “глобальним селом”, у якому протягом семи днів продовжувалося свято нормального людського спілкування, — незважаючи на різноманітність його учасників і набір стереотипів, що з ними прихав чи не кожен. Від останніх днів кінця семінару коли бодай щось залишилося, то дуже мало.

Про Україну в “глобальному селі” знали, що: така країна, взагалі-то,десь є, і в ній — Чорнобиль (майже всі учасники); у нас виробляють контрафактні диски (Румунія); це батьківщина “курчати по-київськи” (Південно-Африканська Республіка), а Київ — красиве місто (Болгарія); українці — дуже працьовиті, недарма ж саме українська жінка доглядає за хворим літнім батьком моєї колеги з Тель-Авіва (Ізраїль); наш Президент, “містер Кушаниця”, розуміє демократію приблизно так само, як його колега з Уганди; Кучма — це не Саддам, а тільки слов’янський його варіант (Іран). У Лос-Анджелесі (США) й близько не чули про “касетний скандал” і Георгія Гонґадзе. Коли я в двох словах намагалася розповісти колезі з тамтешнього молодіжного радіо відому історію про обезглавлене тіло, вона мовчала майже хвилину, потім спантеличено запитала:

— Його досі не поховали? Хто ж таке зробив із журналістом? Ех, Саро, якби ж знаття, хто.

Пізніше ловлю себе на думці, що американка, взагалі-то, реагує так, як і належить нормальній людині на жакливі речі. Співвітчизник Сари, Ренді, так само ефектно виконував “німу сцену” після моєї розповіді про адмінресурс на українських виборах. Не знаю, що дивувало його більше — інформація про те, як “голосували” “мертві душі” і бюлетені пацієнтів психіатричних лікарень, чи мій загалом позбавлений емоцій голос.

Робоча група “Етика у висвітленні конфліктів” отримала завдання знайти в Інтернеті стереотипні образи наших країн. Пошукова система байдуже видала нагора: “Чорнобиль”, “Кучма”, “оголені українські жінки, що бажають

ВСІ МИ РОДОМ ІЗ «ГЛОБАЛЬНОГО СЕЛА»

спілкуватися з іноземцями”, знову “Чорнобиль”, “Київ і його архітектурні пам’ятки”, “злиденні українські пенсіонери”, “Кучма”. Такою світ бачить Україну. Услід за класиком, без надії такі сподіваюся, що не лише такою.

ТИХІ МІЖНАРОДНІ СЕНСАЦІЇ

Образом батьківщини перейнялась і нігерійка Ннена. Вона дивувалася, чому західні журналісти повідомляють з її держави лише про погане. Я втішала, що таку ж звичку вони мають і в нас — мовляв, “третій світ” просто зобов’язаний бути тлом для того, який знову ж таки стереотипно називають “цивілізованим”. Ннена обурювалася:

— Ми маємо розвинену культуру, у нас вважають ганебними

людей, чиї літні батьки доживають віку в притулках. Хоча на Заході подібного ніхто не соромиться. А західні новини з чорної Африки — переважно про наркотики, злочинність і корупцію. Ніби в країнах із білим населенням цього немає.

— Гм... У США боронь Боже сказати на афро-американця “чорний”. — Це в Америці, а в Нігерії живуть темношкірі люди, і я пишаюся тим, що чорна.

Автор цих рядків без Нненіного стимулу усвідомила, що пишати своєю країною треба завжди, незважаючи на її політичний режим і не бозна-який імідж у світі. Бодай із банальних міркувань: іншої країни в нас немає, а її імідж залежить не лише від керівників.

Якщо про нас дізнається, — ми вам сподобаємось, — це трохи з іншої опери, але гасло універсальне для будь-якої ситуації. Во-

но належить полковникові Кларку, речникові американських збройних сил. Лекцію речника аудиторія сприйняла без ентузіазму — надто патерналістськи вона звучала щодо журналістів. Коментуючи історію загибелі оператора Тараса Процюка, полковник майже дослівно повторив відомі слова американських зверхників про помилку та обмежене поле бачення танкіста...

Наше поле бачення таким не було, йшлося, врешті, про щось більше, ніж просто професійне зібрання. Під час якого з’явилося стійке переконання: любити когось за те, що він інший, не обов’язково, але просто сприймання чиеїсь “іншості” — це крок до того, щоб поважали тебе. Країни палестинця Амера й ізраїльтянки Тамар чи не щодня звинувачують одне одного в тероризмі,

ПОБАЧИТИ СВІТ

однак спілкування обох у Зальцбурзі могло б слугувати зразком толерантності. Попри те, що у своїх публікаціях і Амер, і Тамар слово “терорист” вживають стосовно а) ізраїльських військових, що руйнують арабські поселення і вбивають цивільних громадян; б) палестинців-самогубців із прив’язаною до тіл вибухівкою, яка спрацьовує в багатолюдних місцях.

Авітчизняні журналістські реалії, як виявилось, зовсім не найстрашніші в світі. Китайські журналісти під час своєї презентації розповідали про життя-буття таке. У демократичному Китаї вже можна вийти в Інтернет не тільки в межах країни, однак сайти CNN та BBC для тамтешніх користувачів, як і раніше, недоступні. Редакторів центральних та інших видань призначає тільки уряд, він же — комуністична партія Китаю. Щоб здобути більш-менш керівну посаду в будь-якому медіа, треба бути членом цієї партії. (Рожева нашого Петра Симоненка?) Коли помер Ден Сяо Пін, п’ять днів китайських газет ви-

світлювали про це. Прес-офіс сати. Патент за винахід “темників” Адміністрації українського Президента вже не світить.

У сусідній Молдові середня зарплата журналіста — 30 доларів.

— Це за тиждень? — перепитав модератор семінару Говін Редді (ПАР).

— Ні, за місяць, — уточнила Вікторія, ведуча радіо-програми з Кишинєва.

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК, Зальцбург—Київ

Автор висловлює щиру подяку Центральному правлінню ВУТ “Просвіта” та відділу преси, освіти та культури посольства США в Україні, які зробили можливою цю поїздку.

На фото: Палац Леопольдскрон, місце проведення семінару.

ТЕХНОЛОГІЇ

його можна спіймати на простих речах — наприклад, скільки коштує літр молока чи хліб? Ось коли виявляється, що висуванець на високу посаду просто не знає життя. Під час минулої кампанії Буш із пропагандистською метою зайшов до супермаркета і там дуже здивувався, що є сканер, за допомогою якого покупці платять картками за продукти. Для Буша ця система стала відкриттям, хоч існувала вже 14 років до того.

Кандидатів до сенату часто ловлять на тому, що вони не можуть показати на карті Боснію чи іншу країну.

— **Не останнім чинником на виборах стає медіа-ресурс...**

— Це взагалі проблема для кандидата — зробити так, щоб преса звертала на вас увагу. Іронія в тому, що телебачення стає тим більш важливим для номінанта, чим нижча його посада. У стосунках із медіа є важливе правило: треба завжди інформувати пресу, чому саме так ви робите чи збираєтесь зробити. У тому числі й пояснювати журналістам, чому критикуєте конкурента. А загальна помилка багатьох кандидатів — реагувати на всі критичні випади преси й відволікатися від своєї стратегії.

• Л. П.

Гері Нордлінгер, політичний консультант із США, чия спеціальність — виборчі кампанії, — має за плечима десятки, коли не сотні виборів у своїй країні та ще в 23-х інших. Серед них — розвинені демократії та ті, що лише стали на демократичний шлях. Він чесно зізнається, що майже нічого не знає про політичну систему в Україні, але вважає, що американський досвід виборів може бути корисним не лише в США. Бо:

— Чим більше я працюю за межами своєї країни, тим більше переконуюся, що виборчі скрізь занепокоєні одними й тими ж речами, а саме покращенням життя. Вони не бажають слухати про ідеологію, а хочуть почути, які прагматичні кроки здійснить кандидат. Це загальна помилка всіх політиків: говорити про те, що їм подобається, але не про те, що цікавить виборців. Так само по-

милково вважати, що це добре — виступати з такою собі просвітницькою місією.

— **Гаразд, що ж подобається чути виборцям?**

— Вони голосують, як інвестори, але не як споживачі. Тому не дуже вірять обіцянкам, наприклад, про те, що кандидат створить нові робочі місця. Краще хай прозвучать 4—5 пропозицій про те, як саме це буде зроблено.

МАЙЖЕ УКРАЇНСЬКІ ПОМИЛКИ АМЕРИКАНСЬКИХ ВИБОРІВ

Крім того, люди хочуть чесних політиків. Коли протягом чотирьох років у штаті Мілвокі не було жодного скандалу, це добре спрацювало на репутацію тамтешнього політика. Недарма кажуть, що сонячне світло — найкращий антисептик. У США прогалина в довірі до політиків з’явилася ще в 1970-х, коли народ був проти війни у В’єтнамі, а президент мав іншу думку. Але загалом це здорова тенденція — ставити під сумнів те, що роблять посадовці. Політики не мають права сподіватися поблажливого ставлення виборців. Я вірю в колективну мудрість виборців — усе ж таки під час виборів вона перемагає.

— **Які помилки Ви помітили під час теперішньої кампанії в США?**

— Демократи переважно лише критикують республіканців. Крім того, виборів ніколи не виграєш, якщо сприймати їх лише як референдум із приводу того, що колись було зроблено. І ще кандидат має бути оптимістом. Таким був Біл Клінтон, таким був Рейган. На відміну від Картера, який постійно малював похмурі

картини американського майбутнього, Рейган запевняв, що країну чекають чудові перспективи.

Інший прорахунок: кандидати, які мають менший рейтинг, ніж фаворити кампанії, атакують один одного замість того, щоб об’єднати свої зусилля проти когось із фаворитів. Популярна помилка — на початку кампанії використовувати майже всі ресурси. Дін мав 46 мільйонів доларів, але вже на початку витратив 40. Ранні переваги зникають під час кампанії. Тим часом Буш іще навіть не почав витратити свої гроші. Він ще має час на це, як і на критику демократів.

— **Тим часом, саме Кері, кандидат від демократів, недавно переміг на праймеріз, первинних виборах. Як Ви оцінюєте шанси діючого американського президента?**

— Зараз Америка розбилася на два протилежні полюси: Буша або обожнюють, або готові на все, щоб викинути його з президентського крісла. На цьому тлі цікавими видавалися можливості інших кандидатів. Наприклад, чимало виборців вважали Едвардса чудо-

вим кандидатом, але ще раніше казали, що голосуватимуть за демократа Кері, бо “Едвардс усе одно не перемає Буша”. Останній може отримати кращі шанси, якщо зміцнить американську економіку (протягом останніх років у США втрачено 3 мільйони робочих місць). І якщо зможе зменшити гостроту міжнародної кризи.

Люди часто вірять у результати опитувань громадської думки, хоча ця інформація не завжди показує реальну картину. У 1980 р. опитування свідчили зовсім не на користь Рейгана, але переміг саме він. У 1983 р. скидалось на те, що Манделл перемає Рейгана, але насправді переміг Рейган. У 1992 р. усі були впевнені, що президентом стане Буш (старший — ред.), але раптом з’явився Клінтон.

Пророкувати чийось перемогу чи поразку — невдячна справа. Я так само не можу назвати переможця в Еквадорі чи Україні.

Після праймеріз кандидатів чекають ще теледебати. Зазвичай після їх проведення дві третини виборців змінюють свою думку про кандидата. Бо дуже часто

ДУМКИ ВГОЛОС

КУДИ ПРИВЕЛИ
ДОБРІ НАМІРИ
БЛОКУ

Тарас Чорновіл таки добре всіх здивував. Ні, не тому, що оголосив про вихід із фракції Віктора Юшенка. Це, може, якраз цілком очікуваний крок. Дивує, що при своєму бурхливому темпераменті та жадобі активної роботи він там так надовго затримався. А найбільше дивує, що він про це сказав. Дев'яносто відсотків "нашоукраїнців" у душі з ним згідні, але мовчать бідні, ніби води в рот понабирали. Боятися, мабуть, заплямувати честь молоді національної демократії на чолі з надією нації Віктором Юшенком. Ще на початку парламентської каденції один із кращих українських політологів Микола Томенко, перебуваючи в лавах найчисленнішої фракції, з сарказмом відзначив, що його місце в новому потязі "Наша Україна" десь біля туалету... Але згодом і він примовк. Чи, може, місце краще дали (у чому є великі сумніви!), чи просто звик до ситуації аморфності фракції, час від часу виявляючи певні ознаки колись бурхливого життя. Зараз усі свої непересічні аналітичні можливості витрачає пан Микола на боротьбу з фантомними вітряками, як-от брати Суркіси, Медведчуки та затурканий усіма Сергій Васильєв.

Молодий Чорновіл з уявним супротивником воювати не хоче, справедливо вважаючи, що це не є гра справжніх переможців, котрі таким чином опускаються до рівня маргінальних діячів. Березневі події кількарічної давнини, коли Чорновіл був у епіцентрі руху "Україна без Кучми!", допомогли йому позбавитися ілюзій швидких змін у нашій поміркованій країні. Шматуючи стрічки з національними символами (ше з особливою насолодою тиражували на мільйонну аудиторію вітчизняні телеканали), Тарас шмагував і свої ілюзії революційних перетворень. Нині він не стомлюється повторювати формулу Віктора Юшенка про необхідність створення позитивної програми, що була б осердям та ідеологією всіх національно-демократичних сил на чолі з "Нашою Україною". Гарна ідея! Ідея, котру вже заговорили й забалакали. А нині, як здавна ведеться, посідали і заплакали...

Останнім часом тільки лінійний не витер ніг об добрі наміри лідерів "Нашої України", що так і залишилися намірами. І ніяк не можна зрозуміти, чому стратеги національно-демократичного руху досі не згенерували що нещасну позитивну програму. Загрузли в боях місцевого значення? Вилловлюють і за поли хапають перебіжчиків, кількість яких не зменшується? Сумно констатувати, але загалом це видається саме таким. Парадоксально, але нині найгрізнішою зброєю демократичної опозиції є загальнонаціональні телевізійні канали, що із дня на день бомбардують Віктора Андрійовича та його соратників з усіх можливих і неможливих гармат, тим са-

ЯК НЕ ЗАГАРТУВАЛАСЯ
СТАЛЬ "НАШОЇ УКРАЇНИ"

Здається, повідомлення західних джерел щодо чергових звинувачень української влади у торгівлі зброєю — тепер уже ядерною! — стало меншою сенсацією, ніж недавна заява Тараса Чорновола про вихід із "Нашої України".

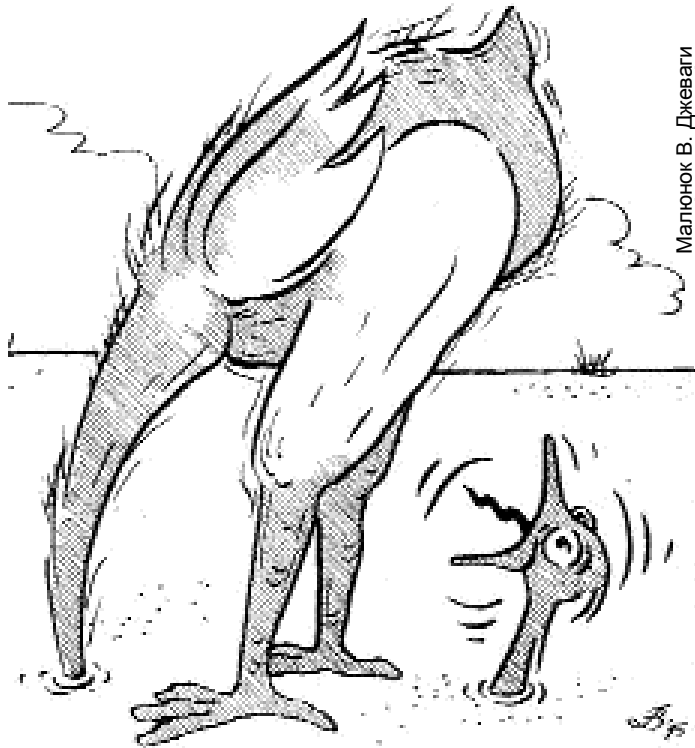
мим демонізуючи його постать в очах пересічного глядача й таким чином утримуючи його президентський рейтинг. Отож, логіка у людей, що спостерігають за цим назагал ганебним дійством, дуже проста: якщо нелюба влада так люто ненавидить Юшенка, то, мабуть, їй є за що його дуже боятися... Для багатьох цього досить, щоб віддавати свої симпатії лідеру народної довіри. Лишається нез'ясованим сакраментальне запитання: чи вистачить цих "багатьох" для перемоги на президентських виборах? Поки що, на жаль, не вистачає для перемоги в парламентських битвах.

ПРО ВМІННЯ
КРАСИВО
ПРОГРАВАТИ

Знову ж, тільки лінійний не дорікнув Юшенку та його команді за низку болочих поразок після парламентських виборів. Тоді поставимо іншим чином питання: чи міг Віктор Андрійович виграти і яким чином? Певен, що не міг. Жодним чином! Бо перемога була б можлива лише за однієї умови: треба було б однозначно здатися на умови чинного Президента і його найближчого оточення. Отож, можна було на це закрити очі, закузити вудила й чекати моменту, коли зненацька вдарити. Можна було б, але це вже був би не Ющенко, не та особа, з якою чимала частина електорату пов'язує рішуче оздоровлення країни й зовсім інші методи управління.

Інше питання: чи міг би Віктор Андрійович програвати достойніше, красивіше? Мабуть, що міг би. Але це предмет для безглузких суперечок. От чому він за деревами не побачив лісу, чому перестав грати в свою гру, котру вже пунктиром накреслив? Чому зав'яз у конфліктах із третьосортними політиками, що не додає йому ні честі, ні слави? Чому, врешті, тримає в секреті свою стратегічну пропозицію Україні й досі не розкаже, яким чином він буде її реалізовувати і з ким? Як він збирається всіх нас робити щасливими?

Мабуть, що на це питання марно прагнув одержати відповідь Тарас Чорновіл. На це питання не мають відповіді більшість журналістів, котрі в душі Юшенку щиро симпатизують, але потребують професійних і вичерпних коментарів. Що вже говорити про ті

Малюнок В. Джевати

20—25 відсотків населення, котрі попри все і у будь-яку хвилину готові віддати Віктору Андрійовичу свої голоси.

...Власне, до виборів іще довгих вісім місяців — цілком достатньо для вироблення й широкого оприлюднення переконливих аргументів на президентських перегонах. Краще, мабуть, уже зараз розбуркати численні придворні штаби й поставити перед ними простеньке завдання: на двох сторінках викласти програму кандидата в президенти, яка могла б зацікавити найпересічнішу домогосподарку з Донецька; і на одній сторінці — короткий виклад п'яти перших Указів третього Президента України Віктора Андрійовича Юшенка. Українське суспільство настільки єдине в загальному несприйнятті очевидних несправедливостей, які побутують у нашій країні, що готове, якщо не на грузинський варіант революції, то на грузинський варіант всенародної підтримки. За умови рішучого розв'язання проблем.

УКРАЇНА — НЕ
ГРУЗІЯ. ЮЩЕНКО —
НЕ СААКАШВІЛІ

Саакашвілі не дуже ламав голову над пошуком програми. Вона була написана в очах голодних дітей на вулицях. І він сформулював це таким чином, що йому повірила зневірена й розтерзана нація. Михайло Саакашвілі першим на пострадянському просторі вдався до прямого звернення до народу, чітко сформулювавши завдання, й одержав від нього згоду на радикальне оновлення країни. І можна не сумніватися, що, заручившись при цьому моральною і матеріальною підтримкою Заходу, молодий лідер за кілька років збудує процвітаючу державу.

...Отже, один із найперспективніших наших молодих політиків Тарас Чорновіл пішов із "Нашої України". За-

лишає фракцію в ненайкращі часи. Національна демократія перебуває в досить розгубленому стані. Все це може закінчитися крахом не лише для "Нашої України" і її лідера, а й для мільйонів українців, котрі вперто продовжують вірити у своїх обранців. Держава від цього не загине, хто б не прийшов до влади. І Віктор Янукович, який зараз взяв низький старт для рішучого останнього ривка, і Сергій Тигіпка, котрий завмер у надії перехопити шапку Мономаха з рук конфліктуючих і знекровлених супротивників, обидва могли б бути кращими президентами від чинного. Але вони будуть президентами країни, а не України. Їм ніколи не болітиме українська душа, в якій забрали власні слово, книгу, кіно, уже відняли й пісню. Шанс усе це повернути був з надією на Віктора Юшенка. Шанс цей іще не зник. Проте найсумніше, що він стає дедалі меншим, бо немає вчинків, дій, переконливих слів. Поки що все це лише імітація боротьби. Молочний киселик.

Очевидно, все це й боліло Тарасу Чорноволу, коли оприлюднив своє бажання вийти із фракції "Наша Україна". Привід, який він обрав для цього, — негідна поведінка соратників під час проведення позачергової сесії — досить непереконаливий. Хіба кращими були його дії 9 березня 2001 року біля пам'ятника Шевченку, коли шмагував стрічки з національною символікою тільки тому, що до них торкалися не ті руки?! Все це емоції, на які має право кожен, але які свідчать, що люди інстинктивно шукають якихось дій. І якщо вожді не формулюють великих завдань, не пропонують великих справ, то в хід ідуть будь-які, що імітують справжні.

Ви як гадаєте, Вікторе Андрійовичу?

•

Віктор МОРОЗ

РЕФЛЕКСІЯ

МОЛОДИЙ 85-РІЧНИЙ
КОМСОМОЛЕЦЬ...

Із послідовністю, гідною кращого застосування, парламент переймається долею комсомольців: на початку березня, услід за минулорічним документом про відзначення 85-ї річниці ВЛКСМ, з'явилася постанова Верховної Ради про святкування 85-го ювілею ЛКСМУ. Щонайменше неоригінально.

Про цю організацію навряд чи пам'ятає покоління сьгоднішніх надцятірічних, більшості виборців від 85-річчя ні холодно ні жарко. А дарма. Постанову ж приймають не просто задля псування паперу, вона передбачає певні заходи, заходи — витрачання коштів, кошти — з чисті кишені? Бюджетні подробиці документа не розголошувалися, але сумнівно, що його тональність суттєво відрізнялася від минулорічного аналогу. В якому, зокрема, йдеться про боротьбу з дитячою безпритульністю, працевлаштуванням молоді, кредити на придбання житла для неї та інше, приємне для вуха виборця. Щоправда, з часу прийняття документа (29 жовтня 2003-го) українську молодь загалом так і не ошчасливили новими робочими місцями і житлом. Бо навіть наймолодшим серед молоді (даруйте за тавтологію) зрозуміло, що зовсім не те боліло ініціаторам постанови. Йшлося, насамперед, про банальні ідеологічні мотиви, що мають зовсім небанальні наслідки. Вкотре Україна підтвердила репутацію держави, яка не тільки не бажає попроситись із тоталітарним минулим, а й дбає про його вшанування на найвищому рівні. Яким би парадоксом це не видавалося, і скільки б ви не крутили пальцем біля скроні, — у незалежній державі святкують річницю тих, хто боровся з її незалежністю. Про роль комсомолу як вірного помічника комуністичної партії нагадувати зайве.

Документ своєю назвою передбачає також "посилення ролі молодіжних громадських організацій у виховній роботі з молоддю". Гай-гай, скільки ж іще води має спливати, щоб комсомол перестав нарешті вважатися єдиним об'єднанням, що подбає про "виховну роботу"? По щирості, то в державі давно існує купа інших організацій, у тому числі і націонал-патріотичного спрямування, які успішно працюють із підлітковим поколінням, — не маючи жодної державної підтримки і не сподіваючись на постанови Верховної Ради про відзначення чергової річниці. Наприклад, скаутський рух в Україні.

Не варто сподіватися такої уваги від тих, хто досі не розлучився з комсомолом. Незважаючи на солідні черевця, лисини, рахунки в банках і вік. Вони і справді завдячують комсомолу багато чим: стабільним бізнесом, можливістю надати дітям закордонну освіту, нарешті, мандатом депутата. Левова частка депутатського корпусу — вчорашні комсомольські функціонери. Незалежно від того, з ким вони сьогодні: з більшістю чи з опозицією. Тим, що стали опозиціонерами, комсомол допоміг склепати революційний імідж: наприкінці вісімдесятих і на початку дев'яностих комсомольському ватажкові цілком вистачало голосно кинути "фе!" вчорашнім соратникам, аби захитати собі слави полум'яного борця за волю України. Виходячи з організації, багатьом вдавалося прихилити із собою як не якусь комсомольську копійку, то бодай трохи майна. Кар'єри молодих політиків тоді робилися легко.

Тим, що сьогодні називаються більшовиками, комсомол дав ще більше, бо вони демонстративно з нього не виходили — теж із суто прагматичних міркувань. І, як виявилось, не програли. Найвідоміші комсомольці сьогодні керують Нацбанком (С.Тигіпка), державним туризмом (В.Цибук) та безліччю інших структур. І ви хочете, щоб ці та їм подібні люди не ностальгували за комсомолом?

Одне вітає: "85-річний комсомолец" звучить так само обнадійливо, як "новісіньке порохно".

•

Людмила ПУСТЕЛЬНИК

ПРОТЕСТ

На відміну від минулорічних заходів, у березні 2004-го акцентували на проблемі свободи слова в Україні. В акції взяли участь чимало громадсько-політичних об'єднань та партій: блоки "Наша Україна" й БЮТ, СПУ, низка молодіжних організацій. Комуністи цього року вшанувати Шевченка не побажали.

Акція розпочалася на Софіївській площі. Були сформовані колони, попереду яких йшли журналісти, тримаючи в руках велике гасло "Волю слова" та транспаранти із закресленими назвами ЗМІ, що стали жертвами передвиборчого інформаційного терору. Услід за журналістами рухалася опозиційна "трійка": Віктор Ющенко, Юлія Тимошенко та Олександр Мороз — незважаючи на останні події в парламенті. М'яко кажучи, нестабільні стосунки між трьома політичними силами та походи Олександра Олександровича і до ваших, і до наших не завадили йому зайве засвітитися перед публікою палким прихильником Шевченкового слова.

Тим часом, із Софіївської площі до пам'ятника Кобзареві рушили приблизно 6 тисяч демонстрантів, які вигукували гасла: "Свободу слову!" та "Кучму —

КОБЗАР ТЕЖ ЗА СВОБОДУ СЛОВА

фото Б. ГДАЛІ

190-та річниця від дня народження Тараса Шевченка в Києві відбувалася під акомпанемент велелюдних акцій протесту опозиції.

геть!" Опозиція повідомила міську владу про проведення акції заз-

далегідь, але все ж рух транспорту по вулиці Володимирській зупи-

ПАРЛАМЕНТ

За основу взяли проект М. Рудковського (СПУ), з якого годі зрозуміти про відсотковий бар'єр на виборах — у документі записано 4 %, сам же його автор із трибуни Верховної Ради пропонував 3 %. Тим часом, питання про бар'єр є принциповим, оскільки навіть за умови 4-відсоткового до парламенту потрапляють не більше семи партій. А чим менше партій, тим легше керувати ними Банковий. Верховна Рада має шанси повторити російську Думу, в якій партій небагато, і ті — пропрезидентські.

Віктор Ющенко і Юлія Тимошенко назвали новий закон "про-

ДРІБНА ПОРЦІЯ ВИБОРЧОЇ ПРОПОРЦІЇ

Ухвалення парламентом Закону про вибори на пропорційній основі можна сприймати як загально, але не як перемогу опозиції. Тим паче, що ні "Наша Україна", ні БЮТ не голосували за згаданий закон.

хідним квитком до державного перевороту" та "політичним хабарем опозиційним силам". Документ, ухвалений у першому читанні, вкотре довів віртуозне вміння влади видавати бажане за дійсне. З одного боку — все нібито гаразд, саме на пропорційній системі як нормі політичного життя на демократичному Заході вже котрий рік наполюгали політики із правого табору. З іншого, народні депутати чудово ро-

зуміють, що пропорційка імені Рудковського, — такий собі місток до прийняття конституційної реформи, яку голосуватимуть вже 18 березня. А 16-го пропорційний закон голосується в цілому. Іншими словами — Закон про вибори, який існував досі, Президента і його команду не влаштовував, оскільки навіть потужне використання адміністративних ресурсів у березні 2002 не дало бажаного результату. Тож

немо не було. Що створило додаткові труднощі під час ходу колони. На перетині Володимирської з бульваром Шевченка, водії автомобілів, не зупиняючись, на повній швидкості намагалися промчати поміж колонами. При цьому автомобілів швидкої допомоги поруч не було, дивом обійшлося без ексцесів. На площі перед пам'ятником Шевченка колону чекало декілька тисяч мітингуючих, а також чимало фото- і відеооператорів. Хоч у порівнянні з минулорічними акціями, учасників зібрання було відчутно менше. Одним із ноу-хау вуличного дійства була змонтована в парку Тараса Шевченка сцена, де відтак мали виступити рок-гурти, які підтримують опозицію.

Тим часом настрої автора цих рядків чомусь не став надто оптимістичним — попри відчуття загального єднання в колонах учасників акції. Може, через те, що про небачене народне піднесення 9 березня 2003-го опозиція згадала рівно через рік, не дуже переймаючись організацією масових протестів перед тим і закликом ювіляра: "Обніміться ж, брати мої".

Богдан ГДАЛІ

МЕЛЬНИЧЕНКО-2

Голова парламентського комітету з питань свободи слова та інформації Микола Томенко оприлюднив фрагменти документів, отримані від генерал-майора СБУ, колишнього радника посольства України в Німеччині Валерія Кравченка.

Документи засвідчують, що СБУ приблизно у 20-х країнах здійснювала стеження за українськими політиками і громадсько-політичними діячами, які виїжджали за кордон. Зокрема це стосувалося опозиційних лідерів. Раніше про наявність таких документів генерал Кравченко повідомив у берлінській студії радіо "Німецька хвиля". Стеження, про що свідчить Кравченко, велося й до цього, але останнім часом набуло виразно політичного забарвлення.

Микола Томенко, який отримав документи, заявив, що у разі їх незадовільного розгляду правоохоронними структурами, вони будуть оприлюднені в ЗМІ. У свою чергу, Генпрокурор Геннадій Васильєв повідомив, що за умови їх оприлюднення Томенко нестиме відповідальність згідно з українським законодавством, бо в документах Кравченка є державна таємниця. Томенко вважає, що не може бути притягненим до кримінальної відповідальності, бо не є "особою,

ЩЕ ОДИН МАЙОР СБУ ПРОТИ КУЧМИ

яка мала доступ до цієї інформації відповідно до своїх професійних обов'язків". Отже, не може підпадати під дію статті 328 Кримінального кодексу. До державної таємниці не належить "інформація про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб". Окрім того, факт оприлюднення матеріалів генерала-майора СБУ Валерія Кравченка відповідає нормам Закону України "Про Службу безпеки України", який містить чітку заборону обмеження на інформацію щодо випадків протиправних дій органів і співробітників Служби безпеки України.

Генпрокуратура розглянула документи генерала Кравченка і складу протиправних дій СБУ в них не виявила. Тому документи були оприлюднені.

Всього представлено 4 фрагменти документів, у яких засвідчується порушення законодавства. Зокрема у першому документі співробітники СБУ отримують наказ слідкувати за організаціями й учасниками телепрограми, присвяченої незаконній торгівлі людськими донорськими органами в Україні, не допустити її трансляції. Другий засвідчує стеження за посадовими особами,

які здійснювали робочі візити за кордон. У третьому — СБУ слідкує за організаціями й учасниками міжнародної конференції, ідея проведення якої виникла під час зустрічі лідера блоку "Наша Україна" В. Ющенка із керівником "Представництва Європейської Комісії" Н. Жустеном. За складом учасників і спрямуванням цього заходу можна припустити, що це була конференція "Україна в Європі та у світі", яка нещодавно відбулася у Києві. Останній документ засвідчує стеження в межах української діаспори з метою "недопущення надзвичайних ситуацій" у контексті підготовки до конституційної реформи та майбутніх президентських виборів.

Папери Кравченка, тим не менш, важко кваліфікувати як чергову важку артилерію опозиції — це не викриття від майора Мельниченка. Досі залишається не зовсім зрозумілим мотив рішення генерал-майора озвучити документи саме зараз — попри його заяви в наших опозиційних медіа. Втім, і реакція влади на нового ренегата із СБУ була доволі млявою. Не до нього, мовляв, коли на носі вибори.

Богдан ГДАЛІ

КОРДОН

Шефи у прикордонників застави "Острів Тузла" з'явилися з першого ж дня її створення.

Гостям тут завжди раді. Представники різних газет державницького спрямування, звісно ж і "Слово Просвіти", презентували заставі сувеніри й подарунки від своїх колективів і читачів. Їх вручили після концерту керченських шефів — музик із бандурою та гітарами, співаків і поетів у народознавчій світлиці застави. Дарунки отримали всі, включно з начальником 25-ої прикордонної застави "Острів Тузла" майором Романом Цимаром, його дру-

НА ТУЗЛІ ВСЕ НАДІЙНО

жиною, старшим радіотелеграфістом Оксаною і... наймолодшим "тузлинцем" — їхнім чотирирічним сином Костию. Малюк разом із дорослими військовиками перезимував у теплі й добрі. Адже приміщення тут найкомфортніші.

...Журналісти мали змогу й час переконатися: на прекрасні умови для виконання завдань захисту рідного берегу біля зразкової застави відповідають старанною, відмінною службою. Уповні вони скористалися люб'язною наданою можливістю якнайближче побачити ритуал

прикордонного розрахунку, вахти спостережних нарядів, дозорів, які обходять узбережжя та чергують на постах, роботу радіолокаційної станції. Зокрема затримують осіб, які намагаються ввезти наркотичні речовини, браконьєрів. Разом із рибінспекторами зупиняють катери та шхуни, вилучають десятки кілометрів сітей та інших хижачьких засобів лову, рятують життя невдах-рибалок, котрі порушують правила прикордонного режиму й нерідко в негоду губляться в морі. Відвідали ми й аборигенів острова, що живуть тут спо-

конвіку. Всі вони пишаються дружбою з прикордонниками, які допомагають цивілізувати тутешнє життя. Адже острів-застава у Керченській протоці стає полігоном випробування найсучасніших установок для використання екологічно чистих, нетрадиційних джерел енергії. Прикордонники водночас охоронятимуть його від руйнівних хвиль. Особливо вітешні тутешні постійні жителі тим, що у квітні тут будуть встановлені енергодайні вітряки, а влітку працюватимуть пансіонати. Також збудують новий причал, бо життєзбез-

печення острова потрібно організовувати щодня.

Ми діставалися до Керчі на колишній турецький браконьєрський шхуні, затриманий українськими охоронними катерами під час незаконного вилучення камбалкалкана. Після її передачі прикордонникам шхуна стала грозою браконьєрів. Командир цього корабля, старший мічман Сергій Тимошенко розповів: трофейне судно вже встигло перевезти на Тузлу майже 100 тонн різноманітних вантажів. Навіть у штормову погоду воно робить на острів-заставу по 3—4 рейси на добу.

Віктор ХОМЕНКО, Крим

СКАНДАЛ

ПОЛЬЩА ЗАХИЩАЄТЬСЯ ВІД ДОНЕЦЬКИХ?

У квітні кордон Європейського Союзу пройде по Бугу. Відповідно на території Республіки Польської набиратимуть чинності закони ЄС і стандарти організації всіх сфер життя країн розвинутої європейської демократії. Зокрема стандарти, що стосуються чистих рук і чистих грошей у бізнесі.

Висновок у справі продажу майна польського металургійного комбінату Гута Ченстохова (ГЧ) було дуже непросто зробити навіть кваліфікованим експертам із різних галузей знань, діяльності й відповідальності.

Ще на початку січня спеціальна інвестиційна комісія фінансового товариства "Силезія", яка контролює продаж майна ГЧ, за результатами тендеру рекомендувала як головного покупця-інвестора український Індустріальний Союз Донбасу (ІСД).

Але наприкінці лютого міністр у справах держмайна Збігнєв Каневський повідомив, що інвестором ГЧ уряд обрав міжнародний концерн LNM, в якому основну частку складає індійський капітал.

Рішення польського уряду викликало хвилю суперечливих оцінок. Представники ІСД (котрих перед цим запевняли, що ГЧ буде продано українському інвестору) мають намір опротестувати справу в суді. До розгляду вже залучено відповідних фахівців, зокрема польсько-української економічної палати, Польської академії наук, низки інших організацій.

Вице-президент Центру ім. Адама Сміта Анджей Садовські на зустрічі із журналістами висловив думку, що спосіб проведення тендеру і його підсумок матиме негативні наслідки для міжнародного авторитету Польщі. Антоні Камінські з Польської академії наук вважає, що рішення міністра держмайна шкодить стратегічним інтересам Польщі і що тут зіграли роль негативні стереотипи щодо українського бізнесу. Водночас пан Камінський погодився, що певні підстави для недовіри мають місце, але пояснив це специфікою українського ринку.

Детальнішу оцінку вказаної "специфіки" опублікувала газета "Rzeczpospolita", повідомивши, що остаточний вплив на рішення уряду відмовити українській компанії у продажу ГЧ має рапорт польських спеціальних служб стосовно чистоти капіталів ІСД.

Агенція Внутрішньої Безпеки (ABW) вважає, що капітали українського концерну мають не зовсім зрозумілі джерела, структура холдинга є непрозорою і є підстави для підозр про відмивання брудних грошей. Як повідомила "Rz", ABW підозрює, що під прикриттям ІСД насправді діють російські сили.

Точка зору спецслужб потрапила до канцелярії прем'єра, міністрів економіки і майна в останній момент перед прийняттям остаточного рішення щодо ГЧ.

ЗМІ, польські й українські, на разі з обуренням відреагували на ситуацію. Верховна рада має створити спеціальну комісію, яка досліджуватиме залаштуноків аспекти програшу ІСД, щорічні обороти капіталу якого становлять майже 3 млн. USD.

Звичайно, ця чергова story не додає позитиву в оцінках іміджу України на міжнародній арені. Але ж можна зрозуміти і Польщу, яка не хоче бруднити свою репутацію, щойно вступаючи до Європейського Союзу.

ЗНАЙОМТЕСЬ: ЛАУРЕАТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ імені Тараса ШЕВЧЕНКА

I. “КОЖНА ЛЮДИНА ІНШІЙ ЛЮДИНІ ТРОХИ УКРАЇНЕЦЬ”

Часи змінюються. Якби подібна книга з'явилася ще якихось 20 років тому, а сам автор був представником української діаспори чи дисидентом, сьогодні ця збірка увійшла б у всі шкільні програми. Однак нині ми починаємо “компромісити” в питаннях національних, і, щоб не викликати зайвого подразнення (у кого?), воліємо не згадувати недоречного авторського радикалізму, нехай і обрамленого у форму національного парадоксу.

Книга “Солом’яна стріха Вітчизни” складається з трьох циклів: “Зламана гілка верби, або Україніана”, “Правда старої криниці, або Козакування”, “Звідки трава росте, або Зустрічі з Котигорошком”. Це дуже сильний поетичний триптих, у якому з психологічною глибиною розкривається національна ментальність українців. Це — найукраїнськіша книга в нашій літературі на межі тисячоліть. Це — витончений ляпас нашим необгрунтованим амбіціям і обгрунтованим комплексам. Це — гостра сатира, захована у форму легкої іронії та філософського парадоксу. Прозорість і лаконізм форми не потребують надмірних коментарів.

Це книга, яку треба читати. Не на мітингах. Але коли ти дозрів до бажання позбутися облудливих мітів, які затрують свідомість і не дають можливості побачити ширшого тла за тло національне. “Кожна людина // іншій людині // трохи українець” (В. Слпчук).

Що тут іще додаси?..

II. ШКУРА, ЯКА НІЧОГО НЕ ВИЗНАЧАЛА

Нарешті Василь Слпчук потрапив у літературну кон’юнктуру сьогодення. Це видно з того, як його активно взялося “розкручувати” одне з монопольних видань суцільного процесу “Книжник-review”, перше число якого за 2004 рік наповнене Слпчуком: тут й інтерв’ю Дмитра Стуса з автором, і рецензія Дмитра Стуса на роман “Сліпий дощ”, і редакторський коментар до того ж роману як до найрезонанснішої прозової з’яви 2004 року.

“Сліпий дощ” — 16-та книга Василя Слпчука і перша, втілена в самостійний авторський прозовий книжковий проєкт. Перед цим Василь перевидав свої перші “афганські” збірки “Хлібний чоловічок (як довго ця війна тривала)” та “Німа зозуля”, доповнив цей тематичний триптих “афганської” повістю “Прокляття” — книга перевидання має назву “Птах із обпаленим крилом” (2002). Крім того, окремі прозові твори з’являлися на сторінках журналів “Березіль” і “Кур’єр Кривбасу”.

Роман розпадається на три окремі сюжети, пов’язані долями окремих героїв. Частина перша — історія вбивці-маніяка, якого сільська відьма, рятуючи від переслідування міліції, перетворює на вовкулаку. Частина друга — драматична доля юнки Ніни, згвалтованої вовкулакою і вигнаної з дому батьками, які не стерпіли ганьби (донька народила дитину і не захотіла виходити заміж за хлопця, що визнавав себе батьком дитини), — такий собі варіант Шевченкової Катерини, зрештою Ніну її ангел-хоронитель (ангел дощу) так і називає Катериною (“Я, Катерино, не даю імен, а їх тільки вимовляю. І на декотрі відгукуються...”). Частина третя — доля пересіч-

ного міщанина (жителя міста) Анатолія, який їде у Селище полювати на відьму, а нею є рідна тітка Ніни Оксана (та, що перетворила вбивцю-маніяка на вовкулаку ще й “кохалася” з ним, Анатолієві ж вона пояснювала свій зв’язок із вовкулакою як жалість: “Він був нещасним. Я його пожаліла... Але він не цінував моєї ласки...”).

Цей роман авантюрно-містичний, і як такий цілком відповідає читацьким запитам, хоча й не позбавлений композиційних вад. Зрештою, сам автор хотів себе спробувати в жанрі “легкого, розважального читива”, надаючи йому певного ін-

ція...”. У цій відповіді є незначне полемізування з назвою нової книги рецензії, відгуків і нотаток Василя Слпчука із Луцька.

Правду кажучи, я не планував писати чергового відгуку на книжку Василя, не бажаючи повторів, бо писав також відгук на першу книгу критичних рефлексій, що мала назву “Політ механічної зозулі над власним гніздом” (2001). Однак, прочитавши перший же відгук Василя на книгу літературно-критичних текстів Людмили Тарнашинської “Сезон вічності” під назвою “Крізь мить до вічності”, зрозумів, що не уникнути власних міркувань. Слпчук на-

рий у попелі спалених книг зуміє знайти істину, — ту, якої нам бракує на сторінках”. Оце так, подумав я. Оце заява критичного мужа, а не дитяти. Тепер, думаю, на цих 128 сторінках нічого іншого не буде, крім “вогню і крові” (нехай образно-метафоричного). Але, прочитавши далі, я заспокоївся (аж ніяк не розчарувався), бо побачив того самого розумного, вдумливого, симпатизуючого письменниково читача. Саме так — *читача*. Ось кого насправду бракує сучасній літературі. Я його називаю “звичайним читачем”. І немає тут маскування під простоту, є розуміння того, що література — будь-яка — зможе повноцінно розвиватись тільки тоді, коли має його — звичайного читача. У рецензії на роман В. Лиса “Маска” (“Людина в п’ятьох масках”) зустрічаємо властиве Слпчукові твердження: “Я особисто не читаю книжок, аби вишукувати в них ганджі. Я беру книжку до рук, щоб поспілкуватися. І коли це спілкування приносить задоволення, совість боронить мені натягувати маску злісного критика на привітне обличчя вдячного читача”. Ось і маємо відповідь на претензії В. Базилевського — є стільки доброї літератури, непрочитаної нами, що гріх витратити час на графоманію.

Сама книжка В. Слпчука має два великі розділи: 1. Між ешафотом визнання і п’єдесталом забуття; 2. Весняні повені та осінні аутодафе (нотатки на берегах книг). Останній розділ — це такий варіант фрагментарних вражень після прочитання (чимось нагадує розширену анотацію, але завжди з власним поглядом: позитивним, критичним, іронічним, а то й пафосним).

Я знову буду твердити, що сьогоднішня критика — зрештою, як і завжди, — повинна бути написана на високому стилістичному рівні. Це проза! Її успіх/неуспіх залежить від рівня таланту автора. Тільки тоді звертають увагу на світоглядні й естетичні погляди критика, коли приймається його стиль. Епатаж — одна зі складових критики (але не завжди), і ним не можна зловживати. У В. Слпчука епатаж фактично відсутній. Його заміняє інтрига розповіді. Він уміє підмічати найголовніше. Найчастіше він використовує іронію. Легку і, як правило, доброзичливу.

Про кого б не говорив В. Слпчук — про Г. Гусейнова чи С. Процюка, М. Матіос чи Л. Тарнашинську, К. Москальця чи Ю. Гудзя, П. Сороку чи В. Шкляра, Є. Сверстюка чи М. Жулинського, — він завжди конкретний і точний у розмові. Він не боїться критично переглянути класику (про поезію М. Ємінеску), не впадає в “масовий психоз” (про роман Пауло Коельо “Алхімік”: “мене вражає ота велетенська кількість цінителів золота, які не вміють відрізнити його від свинцю”), віддає шану передчасно згаслому таланту (В. Бондарук, Марко Зацькований (псевдонім Трохима Шинкарука), І. Іов, К. Шишко), і найголовніше, — шанує живих (Р. Заславський, О. Матійко, І. Струцюк, В. Старун та ін.).

Василь Слпчук сьогодні є одним із найколеритніших і найвідданіших читачів сучасної літератури. Одним із тих, без кого література як повноцінне явище відбутися не може. Я мовчу, що він сам є Творцем цієї літератури, бо це вже тема іншої розмови.

• Євген БАРАН, м. Івано-Франківськ

УКРАЇНІАНА БРАТА ВАСИЛЯ

♦ *Василь Слпчук. Солом’яна стріха Вітчизни: Поезії. — Луцьк: Вид-во “Волинська обласна друкарня”, 2003. — 176 с.*

♦ *Василь Слпчук. В очікуванні інквізитора: Рецензії, відгуки, нотатки. — Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2003. — 128 с.*

♦ *Василь Слпчук. Сліпий дощ: Роман. — К.: Факт, 2003. — 336 с.*

Цьогоріч Василь Слпчук удруге номінувався на Шевченківську премію і став її лауреатом: на цей раз за збірки “Навпроти течії трави” та “Сучок на костюрі подорожнього”, видані, відповідно, 2001 і 2002 року. Дивно, але чомусь у цей “передмарфонний реєстр” не потрапила збірка 2003 року “Солом’яна стріха Вітчизни”, — як на мене, одна із найяскравіших поетичних книг національного звучання після 1991 року. Тут — настільки гостре й болюче розкриття проблеми національного, що цілком закономерно Володимир Базилевський поставив цю книгу в один ряд із національним самокритицизмом П. Куліша, І. Франка і Є. Маланюка.

телектуального тла. Не дивлячись на цей не зовсім вдалий симбіоз, можемо стверджувати, що Василь Слпчук є саме тим автором, який зуміє в новому для себе жанрі досягнути тієї творчої гармонії, яка досягнута ним у поезії. Це не так побажання для автора, як розуміння мети, поставленої В. Слпчуком перед собою.

III. ЧИТАННЯ БЕЗ ОЧІКУВАННЯ

Розпочну з автоцитати. Не тому, що такий мудрий, просто лінки винаходить велосипед. Яюсь в одному з анкетувань літ-українних “круглих столів” було поставлене запитання: “Чого нині очікуєте від української літератури?”, на яке я відповів так: “Я не очікую. Я просто читаю. І знаходжу багато корисного для себе як у естетичному, так і світоглядному планах. Мені здається, ще багатьом із нас треба саме цього навчитися — *не чекати, а читати*, навіть якщо ти претендуєш на лаври Твор-

водить міркування В. Базилевського з есею “Хула похвали”, де шанований автор твердить, що “сьогодні в літературі пора похвалізму”, що “в українській літературі тон задає критик беззубий. Критик, який ніколи ніколи не критикує”, а професійний обов’язок критика — “шкірити зуби, позаяк літературний критик — сторожовий пес літератури й повинен оберегти її від шкідників і бракоробів: де-структорів, імітаторів, amatorів, графоманів”. Слпчук погоджується з цими міркуваннями свого авторитетного колеги (ось тільки чомусь я не пригадую “розгромних” статей самого Базилевського, за винятком дискусійних статей “Варваризація” та “Холодний душ історії”, які не є критичними відгуками) і продовжує з невзаставою йому категоричністю: “Українська література потребує критика-інквізитора, який приніс би її очищення вогнем і кров’ю (Прощу не зрозуміти мене буквально: мова моя образна й метафорична). Инквізитора, кот-

ПОДІЯ

КНИЖКОВІ ПЕРЕГОНИ. ХТО КРАЩИЙ?

Український BEST. Книжка року 2003. Упорядники: Костянтин Родик, Дмитро Стус. — Київ: Книжник-review; Радуга, 2004. — 272 с. (п)

Народження книги — завжди свято, тим більше такої: про найпопулярніші книжкові новинки 2003 року. У десяти номінаціях голосуванням експертів визначено кращі книжки та найкращу книжку року. Ними стали такі видання: Василь Стус. Палімпсест. — К.: Факт. — 432 с. (п.); Юрій Винничук. Мальва Ланда. Сер. “Fest проза”. — Л.: Піраміда. — 540 с. (п.); Петер Зілагі. Остання вікножирафа Сер. “Колекції Перфецького”. — Л.: Класика, 124 с. (п.); Олег Лишега. Снігові і вогню. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ. — 95 с. (п+с. смуга); Олександр Бойченко. Щось на кшталт шатоку. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ. — 136 с. (о); Аристотель. Нікомахова етика (грецьк. та укр. мовами). — К.: Аквілон-плюс. — 780 с. (п.); Джон Фаулз. Арістос. — Вінниця: Тезис. — 336 с. (п.); Микола Рябчук. Дві України: реальні межі, віртуальні війни. — К.: Критика. — 336 с. (о); Роберт Конквест. Роздуми над сплюснутим сторіччям. — К.: Основи. — 371 с. (о); Пауло Фрайре. Вчителі як працівники культури: листи до тих, хто насмілюється вчити. — Х.: Акта. — 264 с. (о); Валерій Войтович. Українська міфологія. — К.: Либідь. — 664 с. (п.); Переяславська Рада 1654 року: історіографія та дослідження. — К.: Смолоскип. — 890 с. (п.); Данило Яневський. Політичні системи України 1917—1920 років: спроби творення і причини поразки. — К.: Дух і Літера. — 767 с. (п.); Євген Чикаленко. Спогади. Сер. “Vita Memoriae”. — К.: Темпора. — 416 с. (о); Василь Липинський. Листування. Т. 1 (А—Ж). — К.: Смолоскип — Філадельфія: Інститут ім. Липинського. — 960 с. (п.); Мар’яна Савка. Чи є в бабуні бабуса? — Л.: Видавництво Старого Лева. — 32 с. (п.); Казки Туманного Альбіону. — К.: А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га. — 24 с. (п.); Зінаїда Васіна. Український літопис вбрання. Т. 1. — К.: Мистецтво. — 448 с. (с); Геній місця. Leopoldis Львів Lemberg Lwow. — Л.: І. — 467 с. (о). А найкращою книгою року визнано “Історичну фолологію української мови” Юрія Шевельова. — Х.: Акта. — 1054 с. (с).

Для читача виявиться цікавим соціологічне дослідження Олександра Семашка, вміщене наприкінці антології “Український Best”. З нього дізнаємося, що безумовним лідером серед покупців книг є найбільш соціально-активна група 25—35 років, 60 % якої витрачає на книжки до 50 грн. на місяць, 30 % — до 10 грн. на місяць і 10 % — до 100 грн. на місяць.

Прогноз книжкової погоди 2004 від Костянтина Родика ставить запитання на майбутнє. І цікаві пропозиції. Наприклад, таку: “Якщо 2004-го року на українському телебаченні постановуть повноформатні книжкові програми (на це є певні ознаки), тоді в неспішності того чи іншого літературного проєкту можна буде звинуватити лише одного конкретного призвідця — самого видавця”.

Отже, видаваймося!
І — читаймо!

• Галина ГАРМАШ

Продовження. Поч. у ч. 10 за 2004 р.

За Монастирком, у кінці Комашиного яру, знаходиться також місцевість під назвою Топило, де, за народними переказами, була церква, яка одного дня провалилася під землею, а на тому місці з'явилося озеро, яке ще до сьогодні згадують старожили. Очевидно, ця церква була також монастирською.

Згідно історичних джерел, стародавній Канівський монастир протягом віків зазнав значних руйнувань та спустошень від численних завойовників. Найбільше постраждав він у 1678 році, коли Георгіївську церкву разом із людьми, які в ній заховаляся, підпалили турки та татари. Саме тоді був замучений тут і архимандрит монастиря Св. Макарій Токаревський (Канівський), якому татари, після тривалих мук, «открыли голову и отсеки глезна» (с. 542). Моші його знаходилися в Переяславі у Вознесенському монастирі, а нині — в Черкасах. Після цього «Монахи, які лишилися живими, не маючи змоги відновити свою спустошену обитель, заснували собі маленьку дерев'яну церкву в ім'я Покрови Пресвятої Богородиці, у лісі над Дніпром за 5 верст від міста, на тому самому місці, яке й досі називається Монастирком, але й там їх не лишили у спокої. Уніати вигнали їх з усамітненої обителі, а церкву перенесли в місто і поставили біля руїн Успенської, де й була вона шкільною церквою при училищі, яке заснували тут Базиліани». І до відновлення кам'яної Успенської церкви василіани (уніати) використовували її для власних богослужінь. На щастя, вдалося відшукати дві гравюри з акварелей французького художника Ж.-А. Мюнца, виконані ним у 1781 р., на якій він зобразив поряд із напів-

зруйнованою Георгіївською церквою дерев'яну церкву Покрови Пресвятої Богородиці, зображеної з різних боків.

Та коли на початку XIX століття з допомогою приватних благодійників Базиліани відновили нарешті кам'яну Успенську церкву, яка в 1833 році, по Височайшому повелінню, надійшла у відомство православного духовенства, і з 1844 року перетворена в соборну, тоді дерев'яну козацьку церкву

батько покійний, Солодкий Микола Михайлович, який був дяком у нашій церкві (він помер після війни), розказував мені про історію Костянецької дерев'яної церкви. Так от, на тому самому місці, на пагорбі, на якому стояла Костянецька дерев'яна церква, розбрана Канівським міськвиконкомом у 1981 році, за словами батька, кам'яна церква, в якій були вже зруйновані куполи. Саме тоді й було вирішено на цьому самому

ли церкву — то тоді був і храм.

Мій батько був у цій церкві дяком, а брат — священиком. А я, як підріс, був у цій церкві пономарем, тобто помічником священика...» (Спогади Солодкого Івана Миколайовича, 1916 р. н.).

Ця церква пронесла вічно живий козацький дух та пам'ять про свободолобівих лицарів українського народу через віки. Тому ми пропонуємо повернути нашому народові, після кіль-

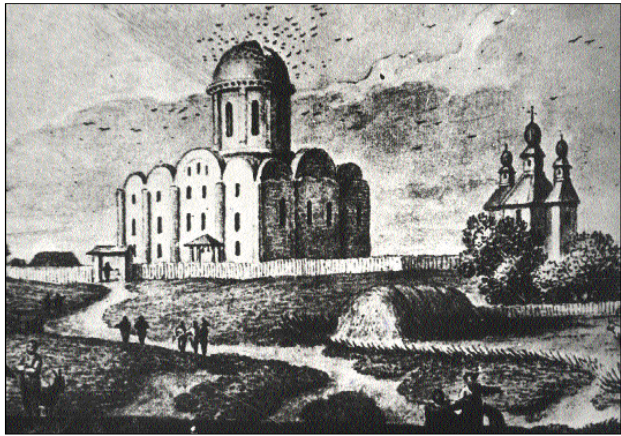
ном для вільнолюбивих українських лицарів, останки яких колись навечно прийняла в своє лоно канівська благословенна земля, а також тих хранителів Шевченкової усапальні, чий могили стерті з лиця землі або й зовсім невідомі: Варфоломія Шевченка, Василя Гнилосирова, Володимира Науменка, — а одночасно і найкращим місцем для вічного спочинку продовжувача їхніх традицій — блискучого літературознавця, вождя Української революції та Голови Директорії Симона Петлюри, який відкрив но-

Сувору долю закинула Симона Петлюру далеко за межі України. Його по-бандитському було вбито в Парижі, де й поховано тлінні останки. Однак рядки спогадів комісара Шевченкової Могили, письменника Василя Королева-Старого, розкривають його таємне бажання бути похованим на рідній землі. І щоб не було пізніше суперечок щодо місця його поховання в Україні, Василь Королів передає одну з розмов із Петлюрою біля Шевченкової Могили: «Якось, під час перебування на Шевченковій Могилі, тоді, коли йшла мова про її впорядкування, підходячи до Чернечої гори, Симон Васильович сказав приблизно такі слова: «Мала втіха бути мертвим, а все ж таки, коли говорити про те, де було б добре лежати мертвим костям, — то тільки тут. Не там, рядом із Тарасом, а хоча б от тут, у нього під ногами!» — й він показав рукою на підшви горі...

Незважаючи на всі свої заслуги перед Україною, він навіть у думках не допускав, щоб лежати поряд із генієм. Симон Петлюра глибоко розумів, що святиня має бути святинею. Він виявив лише бажання бути похованим на священній канівській землі «у нього під ногами», тобто, неподалік Чернечої гори...

І найкращим місцем поховання Симона Петлюри на канівській благословенній землі стала б Козацька церква Покрови Пресвятої Богородиці, пам'ять про яку повертає до нас більше ніж через три століття той Пророк, котрий спочиває вічним сном на Чернечій горі, Горі-Могилі, яка з давніх давень була невіддільною частиною стародавнього Канівського, а з часом Козацького монастиря — останнього притулку волелюбних лицарів українського народу.

● Зінаїда ТАРАХАН-БЕРЕЗА, м. Канів

кавікового забуття, маленьку дерев'яну козацьку церкву в ім'я Покрови Пресвятої Богородиці, відновивши її в Монастирку, під Чернечою горою, поряд із майбутнім монументом, який давно планується звести тут відважним українським гетьманам — Івану Підкові, Якову Шаху та Самійлу Кішці, які знайшли, подібно до Шевченка, вічний спочинок на цій чарівній землі, оповитій не лише Шевченковою, а й козацькою славою. Тож, маючи її зображення, варто об'єднатися всім релігійним конфесіям в Україні, щоб спільними силами відновити її на тому самому місці, де поставили її наші предки. Во-на б стала найкрасномовнішим пам'ятником-пантео-

ву сторінку в історії Шевченкової усапальні та вільної боротьби нашого народу в буремні 1917—1919 роки. Саме в ці роки він уперше розробив Законопроект про охорону та збереження Канівської Святині. Завдяки йому вперше Шевченкова Могила була визнана національною власністю. Заслуга Петлюри полягає ще й у тому, що він не лише особисто займався всіма питаннями, що стосувалися Шевченкової Могили, але залучив до цієї благородної справи цілу націю. Одночасно він на повний голос заявив, чим для кожного українця є Шевченкова Могила, та нагадав кожному про його моральний обов'язок перед святою пам'яттю поета.

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у числах 39—52 за 2003 р., числах 2—9 за 2004 р.

Баба Н. В., м. Київ	10,00
Бабаніна З. П., м. Київ	25,00
Бабаніна К. О., м. Київ	25,00
Бабаніна Т. Г., м. Київ	25,00
Боговіченко С. А., м. Кривий Ріг	10,00
Бойко Ю. М., м. Тернопіль	50,00
Бомбик С. А., м. Дніпродзержинськ	10,00
Бондарчук В. М., м. Луцьк	10,00
Бортничук Е., м. Київ	20,00
Бульба Є. Д., м. Львів	70,00
Від с. Самушин, Заставнівського р-ну Чернівецької обл.	45,00
від с/р с. Загірці Тернопільської обл. ч/з Колибу	30,00
від Черняхівського НВО ЗОШ 1—3 ст., дитсадок, учні і вчителі, Київська обл.	87,00
Войтків С. К., м. Львів	42,00
Ворохта М. В., м. Рахів	22,00
Гаврилюк Л. М., Тернопільська обл.	30,00
Голибард Євген, м. Київ	200,00
Голяк А. О., м. Біла Церква	50,00
Городецьке ВОБ Львівської обл.	500,00
Горох В. П., м. Буринь	38,00
Гудима Н. М., с. Купчинці Тернопільської обл.	50,00
Гусева В. О., м. Київ	20,00
Демченко І. І., м. Дніпродзержинськ	10,00
Євстратов В. О., м. Харків	100,00
Заг. навч. заклад № 32, м. Чернівці	66,00
Збірні платежі від населення	

м. Первомайськ	60,00
Зелена Л. О., м. Гусятин Тернопільської обл.	10,00
ЗНЗ № 33, 11-в клас, ч/з Киркушко Н. М., м. Чернівці	22,00
ЗОНЗ № 12, м. Чернівці (через Темчук Н. М.)	35,00
ЗОШ 1—3 ст, с. Великосілки, Буського р-ну	100,00
ЗОШ ОРЯВА Львівської обл.	71,80
ЗОШ с. Бабине	
Заставнівського р-ну	133,00
Кавка С. М., смт. Єзупіль	20,00
Калинюк В. А., с. Юрківці Чернівецької обл.	10,00
Карпа І., м. Яремча	34,55
Катрич Т. І., с. Червоне Поле Запорізької обл.	31,00
Кафедра сучасної української мови, м. Чернівці	248,00
Кишкан М. А., смт. Гусятин	100,00
Кіначи Ольга, м. Львів	100,00
Клим Андрій, Неля, Владислав, Злата, м. Львів	70,00
Кушнір М. І., м. Київ	50,00
Кушнірик Г. Д., м. Чернівці	50,00
Лазар В. І., Чернівецька обл.	70,00
Левітін А. С., Халявка І. Г., П'ядик Г. В.	47,71
Лисенко, м. Київ	10,00
Лісохлібичинська ЗОШ, Івано-Франківської обл.	40,00
Ловинський Г. Г., м. Київ	5,00
Лоза З. І., м. Ужгород	10,00
Мальцеви Аня та Валерій, м. Черкаси, СШ № 7	5,00
Мамаївська ЗОШ, м. Чернівці	443,00
Мельник Максим, с. Домантове Черкаської обл.	3,00
Мельник Наталія, с. Домантове Черкаської обл.	3,00
Мельник Т. Ф., м. Луцьк	30,00
Мишинська ЗОШ 2 ст. ч/з Кавацюк,	

Коломийський р-н, Івано-Франківська обл.	50,25
Мовчун А. І., м. Київ	206,00
Муранкіна З. Ф., м. Дніпропетровськ	74,30
Національний заповідник, м. Галич	
Івано-Франківської обл.	220,00
Новодворський В. І.	300,00
НСШ с. Н.-Рожанка Львівської обл.	100,00
Олександрівська ЗОШ	
Вінницької обл.	52,70
Перепеченко С. К., м. Донецьк	30,00
Пометун С. І. від школи № 56, м. Маріуполь	46,00
РОО Всеукраїнського товариства «Просвіта»	500,00
Свищ П. П., м. Бахмач	10,00
Севастопольське медучилище ім. Дерюгіної	116,00
Сидор Андрій, УПЦ Київського Патріархату, м. Грохнів	500,00
Слюсар Б. А., м. Суми	40,00
Стебун І. І., м. Донецьк	50,00
Стефанець Н. С., м. Чернівці	127,00
Сульо Ю. І., с. Паціків Івано-Франківської обл.	10,00
УАПЦ Різдва Пресвятої Богородиці, м. Самбір	300,00
Факультет української філології ЛНПУ, м. Луганськ	202,60
Хомин Я. та Яцків Г., м. Соснівка Львівської обл.	15,00
ч/з Гилук У. М., 27 працівників дружньої кафедри нормальної анатомії ЛНМУ ім. Д. Галицького м. Львів	625,00
ч/з Грималюк Н. І. Дорошівська ЗОШ Чернівецької обл.	110,00
ч/з Гуменну О. М. Союз Українок, смт. Єзупіль Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.	85,00
ч/з Демиденко М. Д., від Веренчанської дошк. установи, м. Чернівці	15,00

ч/з Добровольську, Союз Українок, м. Забраж Тернопільської обл.	245,00
ч/з Іскру, від Буглівської с/р Тернопільської обл.	40,00
ч/з Капінус Н. Д., школа № 28, 6-а кл., м. Житомир	32,00
ч/з Кирилюка В. І. ЗОШ с. Добринівці Чернівецької обл.	187,00
ч/з Кудлак Й. М., від Дністровського лісництва, смт. Єзупіль Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.	100,00
ч/з Лозинську І., Львівський обласний Союз Українок, м. Ходорів	50,00
ч/з Мілінович О. Б. Школа № 1, м. Ходорів Львівської обл.	343,00
ч/з Перець В. І., Ходорівська філія Львівського тех. коледжу	48,00
ч/з Фастівець Г. Ф., м. Буринь	32,00
ч/з Фрунчук М. П., м. Чернівці	15,00
ч/з Шевчук С. М., Вікнянський ДНЗ	10,00
ч/з Ярошенко Д. Я., Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.	54,00
Чабан А. А., м. Васильків Київської обл.	500,00
Чекалін А. В., Герасименко Е. І., АР Крим	300,00
Черемхівська ЗОШ Івано-Франківської обл.	103,00
Чинбай В. М., с. Червона Слобода Черкаської обл.	50,00
Члени Пк: викладачі, працівники, студенти Івано-Франківського медучилища ч/з Лаврук К. Г.	533,00
Шарупа І. А., м. Київ	10,00
Шарупа К. Я., м. Київ	10,00
Шарупа О. І., м. Київ	10,00
Шварчук О. М., м. Луцьк	10,00
Школа № 17, м. Первомайськ Миколаївської обл.	60,00
Школа с. Раківчик Івано-Франківської обл.	100,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 285 485 грн. 92 коп.

ЗАТАМУВАВШИ ПОДИХ

*Раз добром нагріте серце
вік не прохолоне*
Т. Г. Шевченко

Свята святих землі Української — висока Чернеча гора, на якій заповів поховати себе Кобзар, кожним словом поета, кожною ниткою його пісень, світлом майстерних картин кличе нас на прощу, на поклін до Пророка України. І, мабуть, немає серед нас людини, яка б не прагнула серцем і душою прихилитися до цього святого місця. Але, на жаль, не кожен може віддати шану Шевченкові, бо далеко відстань, а значить, — і недешева. А наша заповітна мрія збулася завдяки доброті, розумінню й підтримці депутата Верховної Ради України Івана Михайловича Стойка.

Ми, учасники літературно-творчої студії “Словограй”, за розумною порадою старшого наукового співробітника Шевченківського національного заповідника З. П. Тарахан-Берези, з якою вже давно єднає нас дружнє листування, звернулися до нашого народного обранця з проханням спонсорувати нам поїздку в м. Канів, бо і книга “святиня”, яку написала ця жінка, кожним рядочком, присвяченим історії Шевченкової могили, кликала нас до духовного храму українського народу. І депутат не від багатства, бо до олігархів не належить, а від сердечної щедрості й щирості пішов нам назустріч, коли зійшли на Говерлу нашої духовності, з якої видно всю Україну, то молитву за упокій душі того, хто і в граніті випромінює мудрість та любов до рідного народу, творили зі слезами на очах та ширістю в серці. І здавалося, що кожен листочок барвінкового вінка, сплетеного нашими руками і покладеного до підніжжя пам’ятника, шелестів шаною до Генія України. Неможливо передати словами красу тої

ПРОЩА ДО ТАРАСА

благодаті, яка вливалася дивними відчуттями радості й щастя в наші молодечі серця. Звідси бере початок Шевченкова правда, яку ми сповідуємо. Тут і доброта людська надзвичайна, бо приїхали ми в день, вихідний для музею, але завдяки розумінню З. П. Тарахан-Берези й директора музею І. Д. Ліхового національна святиня відкрилася нам. Царством заворожуючої тиші й незмінним багатством експонатів зустріли нас музейні кімнати.

Затамувавши подих, серцем і душою ми вбирали в себе кожне слово розумної, милої і привітної Зінаїди Панасівни, яка 5 годин із любов’ю розповідала про мученицьке життя того, хто був кріпаком, а став велетом духу та слова пророчого, що не меркне у віках. До кожної реліквії ми підходили з трепетом у серці, бо все тут кликало думки у ті часи, коли жив, творив і мучився, але не каявся Великий Кобзар. Зір та почуття наші хвилювали й ті експонати, які подарували музеєві наші сучасники, а особливо картина нашого земляка — художника І. Марчука “Зійшов місяць над Дніпром”, за яку його удостоїли Шевченківської премії, та портрет Шевченка, майстерно вишитий гладдю киянкою К. Костиркіною. До глибини душі ми були зворушені почутим і побаченим, і, мабуть, тому свої вірші, присвячені Шевченкові, Оля Виргало та Юлія Головка читали з таким натхненням, що всі присутні відчували в поетичних рядках дитячу любов до Кобзаря. І просила авторка “Святині” надіслати ці вірші для музейного літопису. Проявила свій талант і Марійка Бісовська за роєм композитора Скорульського, який його внучка подарувала музеєві, — музичним твором, що зачаровував кожним звуком у напрохоту акустичному залі.

До старовинної хати під стріхою, яку в народі називають Тарасовою світлицею, ми піднімалися по доріжці вже в супроводі директора музею І. Д. Ліхового, який, пожертвавши своїм вихідним, приїхав, щоб привітати нас із радісним і незабутнім днем у житті. Він захоплює розповідав про хату, яка подібна до тої, в якій народився Тарас. Із поклоном і шаною ввійшли ми в приміщення, де й піч, і лавки, і мисник, і лампада біля ікони — кожна річ дихає епохою того, хто проникливим поглядом із великого портрета у світлиці зустрічає відвідувачів. А запашний аромат від сина, яким устелена долівка, та засушених чорнобривців, та польових квітів — на столі, за різними настінними предметами — п’янив і зачаровував наші серця. І сказав урочисто мудрий директор музею: “Вдихніть цей запах і повезіть його на свою рідну Підгаєчину та пронесіть крізь усе життя, бо це — дух України”.

Ці хвилюючо-незабутні слова й медаль почесного відвідувача музею, якою ми удостоїлися честі бути нагородженими з рук хранителя духу національної святині І. Д. Ліхового, та карбований заклик на ньому нашого духовного батька:

*Свою Україну любіть,
любіть її во время люте.
В останню тяжкую минуту
за неї Господа моліть, —*

будуть для нас тим світлим промінчиком, що зміцнюватиме в любові до Батьківщини.

Щиро вдячні — учасники літературно-творчої студії “Словограй” та її керівник **Оксана МАКСИМИШИН**, с. Голгоче Підгаєцького району Тернопільської обл.

ІГОР ЛІХОВИЙ — САМЕ НЕ ТОЙ?

У тім-то й річ, що бажають нашкочити!

22 січня цього року — в свято Соборності України — міністр культури й мистецтв України Юрій Богущкий не знайшов нічого крашого, як... підписати наказ про звільнення з посади Генерального директора Шевченківського Національного заповідника в Каневі Ігоря Ліхового. Другого дня, 23 січня, міністр, очевидно, без докорів сумління, приймав нагороду з рук В. Путіна на великому шоу з нагоди закриття “Року Росії в Україні” (чи закриття?).

Ігор Ліховий — 47-річний енергійний культурний і громадський діяч, Заслужений працівник культури України, багато зробив для поліпшення загального стану Шевченківського заповідника. Зокрема при ньому, за допомогою керівника блоку “Наша Україна” В. Юшенка, прокладено асфальтовану дорогу на Тарасову Гору. Не допустив І. Ліховий руйнації Тарасової Гори різними бездуховними “приватизаторами”, які з усіх боків тиснуть на заповідник, намагаючись тут чи поряд відкрити свої підприємства, промислові об’єкти, які завдали б непоправної шкоди екології краю. Він, глибокий культуролог, ерудит, а головне — вдумливий шевченкознавець, постійно дбав про оновлення музейної експозиції за рахунок важливих і правдивих матеріалів, налагодив у Музеї ритмічне й ефективне наукове життя, забезпечив видання цікавої газети “Тарасова Гора” тощо. Ігор Ліховий — член багатьох поважних організацій, товариств. Знають його не тільки в Україні — він, до речі, член Ради Товариства “Україна — Світ”. Це самовідданий, працелюбний державотворець, український патріот.

Саме за це — передусім за симпатії до блоку “Наша Україна” — й розправилися (так, саме “розправи-

лися”) з Ігорем Ліховим. Хоч колектив Національного заповідника й Музею в Каневі (знаю з частих канівських листів) стоїть горою за свого чесного, сумлінного директора, — верховних правителів це “не обходить”. Їм, нинішнім правителям, належить, щоби принаймні в рік президентських виборів голос Тарасової Гори максимально нейтралізувати.

Зацитую один із недавніх листів із Канева про Ігоря Ліхового: “Ігор жив тим Музеєм, працював без вихідних... Як він любив водити екскурсії! У нього прекрасна мова, гарно подає матеріал — люди в захопленні (В усьому цьому я сам мав нагоду переконатися. — *М.Ш.*). Як можна людину позбавити того всього? Що то за держава, що не цінить своїх кадрів? Так було за комуністів, так і зараз. Ми розуміємо, що це політичні ігри, — його знають, як симпатика В. Юшенка, тому він владі непотрібний”.

На місце Ігоря Ліхового влада призначила “свого” — члена СДПУ(о). Невже шановний міністр Ю. Богущкий і ті, що над ним, не розуміють, що такої самоволі — та ще на національно найсвятішій, Шевченківській, території, — Україна не простить? Чи їм і це байдуже?

Громадськість рішуче вимагає виправлення цього свавільного вчинку влади. Вимагає негайного повернення Ігоря Ліхового на посаду Генерального директора Національного Шевченківського заповідника “Тарасова Гора”. Це буде найкращим доказом, що влада справді турбується про належне відзначення, якщо вже не 190-річчя, то 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

• **Михайло ШАЛАТА**, професор, голова Громадського Комітету з підготовки й відзначення 150-річного ювілею Івана Франка, м. Дрогобич

ПАТРІОТИЧНІСТЬ

ПОДАРУНОК ДО ЮВІЛЕЮ

Аптека	10,00
Бар “Христина”	50,00
Греко-католицька церква смт. Єзупіль	65,00
Дитячий психоневрологічний санаторій	50,00
Дністровське лісництво (через Ощадбанк)	100,00
Єзупільська ЗОШ І-ІІІ ст. (через міське т-во “Просвіта”)	204,00
Єзупільська селищна лікарня	100,00
Кавка С. М., політв’язень	20,00
Музична школа с/о “Союзу Українок”	85,00
Салій Г. М.	10,00
Селищна рада	14,00
Філія Тисменицької газ. контори	20,00

Чоловіча хорова капела “Червона калина” (через міське товариство “Просвіта”)	153,00
Всього:	903,00

Організатор — голова с/о ВУТ “Просвіта” чоловічої хорової капели “Червона калина”, мешканець села Єзупіль Тисменицького району Івано-Франківської області, член “Просвіти” з 1989 року Богдан Салій.

Прошу надрукувати цю довідку в газеті “Слово Просвіти”.

3 повагою —

• **Богдан САЛІЙ**

ВІДГУК

ЗАПАМ’ЯТАЮ НА ВСЕ ЖИТТЯ

Шановна редакціє! Я — наймолодша членка “Молодої Просвіти” в Киселівському ЗНЗ Чернівецької області. Моя мала Батьківщина — Буковина. Іван Миколайчук, Володимир Івасюк, Назарій Яремчук — уродженці Буковини. Я цим дуже пишаюся. На днях ми закінчили збір пожертв на “Кобзареву церкву” й вислали на відповідний рахунок. Можливо, то

незначна сума — 160 гривень, але ми збирали щиро, хто скільки міг.

Зараз ми беремо участь в обласній акції зі збору коштів на видання творів буковинського кобзаря Юрія Федьковича. 8 серпня відзначимо 170 років від дня його народження.

• **Оксана ДІДИК**, м. Киселів Кіцманського р-ну Чернівецької обл.

Надсилаю свою світлицю: під час різдвяних канікул я вперше побувала в Києві у складі групи дітей із Буковини. Побачене запам’ятаю на все життя. Найскорботніше місце — цей пам’ятний знак до 70-річчя Голодомору в Україні, про який багато читала. Хотілося б, щоб у вашій газеті більше розповідалося про моїх ровесників — малих просвітян — та про їх справи.

СКУПИМИ РЯДКАМИ

ДО ПРАЦІ, ТОВАРИСТВО!

Колись віра Христова в Україні єднала всі національні сили. Не було ворожнечі між православними та греко-католиками, яких закликав до молитви за українців Східної України А. Шептицький у 1937—1938 рр. Особлива біда в тому, що окремі духовні особи ніби проповідують слово Боже, а насправді розпалюють ворожнечу між конфесіями. Читають Євангеліє, але неправильно його пояснюють. Кому, як не “Просвіті”, взятися за відродження нації та виховання українця — патріота своєї мови, віри, держави, нації. У свій час “Просвіта”, організована священниками, свідомою українською інтелігенцією, з мужика-гречкосія зробила свідомого українця, свідомого селянина, який породив свідому національну молодь, яка об’єднувалася у молодіжні організації “Луч”, “Січ”, “Союз Українок”, що йшли на смерть за віру, націю, народ. Просві-

тянську роботу проводять священники, учителі. Але чому нині вони не бажають бути членами “Просвіти”?

...Товариство моє, вже той час настав, коли пора нам зібратися в коло й не дати себе обдурити через незгоди життя. Треба єднатися до спільної боротьби за інтереси нації.

Мені хочеться звернутися через газету “Слово Просвіти” до шановних отців-священників, учителів узятися за відродження своєї нації і виховання українця-патріота. Виховувати любов Божу до ближнього. А ще — будити любов до України. Символ єднання повинна бути Шевченкова церква в Каневі. Потрібно, щоб участь у її побудові взяли всі свідомі українці, українські церкви та організації.

• **Орест АПОСТОЛ**, село Ласківці Тербовлянського р-ну Тернопільської області

СТАРІЙШИНА КИЇВСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Якщо би Вас, шановний читачу, попросили перерахувати знайомих, які подолали дев'ятий десяток років життя, впевнена, вистачило б пальців на одній руці. Можливо, ще й було б забагато. Не секрет, що останні кілька років статистика настільки констатує факт скорочення тривалості життя українців. А щоби не просто "дожив", але й мав напрохуд світлу голову!.. Більше того, вів активне творче життя... Цей феномен — Яків Самійлович Цегляр.

Він народився 29 лютого 1912 р. Жартівники кажуть, що сьогодні йому — тільки двадцять три, оскільки день народження він має лише раз на чотири роки, тому й видається таким молодим. Корінний киянин — Яків Самійлович уособлює в собі історію столиці, як і всього покоління, з яким перейшов майже через усе ХХ століття. Останній рік його навчання в семирічній школі співпав із початком першої п'ятирічки. Окрилений проголошенням курсом на індустріалізацію, Яків пішов на завод "Ленінська кузня" — токарем по металу. Його там пам'ятають і сьогодні, тому що впродовж усіх наступних років не переривалася дружба композитора з колективом заводу. А музичні дисципліни він починав вивчати, як тоді говорили, "від станка" — на робітфасі при Музично-драматичному інституті ім. М. В. Лисенка. Пізніше навчався в Київському музичному

29 лютого відомому київському композиторові Якову ЦЕГЛЯРУ виповнилося 92 роки! З цієї нагоди у великому залі Будинку кіно відбувся авторський благодійний вечір.

училищі та консерваторії по класу теорії та композиції у професора Левка Ревуцького. Він щойно закінчив перший курс, коли пролунав новий заклик влади: педагоги — на село. Серед 11 ентузіастів, які вирушили до села Лозоватка Шполянського району Черкаської області, де за рішенням уряду була організована "зразково-показова вокальна музична студія" (пізніше її назвали "колгоспною консерваторією"), був і Яків Цегляр: викладав теоретичні дисципліни та керував хором, записував народні пісні, організував один із перших в Україні народний хор. Ці два роки він і досі згадує, як найшасливіші і найважливіші у своєму творчому житті. У червні 1941 року Цегляр привіз свій хор до Києва на творчий звіт і дістав високу оцінку: рішенням уряду хор повинен був представляти Україну в Москві на ВДНГ! Та поїздка так і не відбулася...

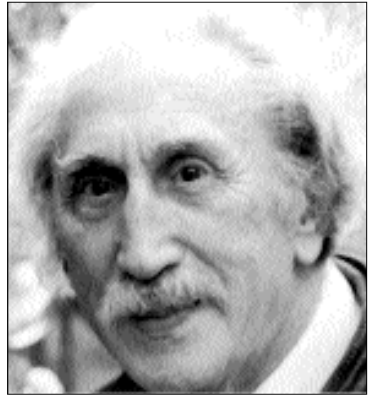
У роки війни Яків Самійлович очолював відділ Червоноармійської художньої самодіяльності в Будинку офіцерів Закавказького фронту: виступав у військових частинах, сам писав патріотичні строїв пісні. Війна закінчилась, а Яків Цегляр затримався у Тбілісі — щоб завершувати вищу освіту в

місцевій консерваторії під керівництвом відомого композитора, професора А. Баланчивадзе. Після закінчення навчання отримав червоний диплом.

Як не добре було в теплому й гостинному Тбілісі, Якова тягнуло на батьківщину. Повернувшись до рідного Києва, він більше ніколи його не покидає: займається творчою роботою, керує професійними й самодіяльними хорами, працює музичним редактором студії науково-популярних фільмів. У його творчості переважає вокальне начало, панує шедрий мелодизм, міцний зв'язок із українським фольклором. У доробку композитора — твори для музичного театру, оркестрові сюїти, понад 50 хорів, солоспіви, більше 100 різнохарактерних пісень, музика до театральних вистав і кінофільмів. Найбільшу славу Якову Самійловичу принесли оперети "Бажаємо щастя", "Гість із Відня", "Дівчина і море", які з великим успіхом ішли в багатьох містах колишнього Союзу та за кордоном, а за останньою навіть знятий кінофільм. Цікавий факт, але сповна реалізувався композитор Яків Цегляр саме в останнє десятиліття — у роки незалежної України. Тільки тепер він зміг розкрити

у своїх творах тему трагедії єврейського народу. На повен голос звучали неповторні єврейські фрейлекси, народилися найбільш масштабні твори: ораторія "Єврейська трагедія", опера "Праведники" (обидві на вірші Д. Павличка), оперета "О'кей, Мойшо!" (за Шолом-Алейхемом). І якщо перші дві ще чекають на сценічне втілення, то остання буквально "на ура" йде у Чернігівському музично-драматичному театрі. Поряд із творчістю, Яків Цегляр веде активне громадське життя. Він — один з організаторів Товариства єврейської культури (1988).

Але повернімося до авторського вечора. Усім відомо, що Яків Цегляр — чудова, надзвичайно добра людина, справжній лицар, і, звичайно, композитор із власним неповторним стилем. Його пісні, романси, арії, композиції до кінофільмів звучали в майстерному виконанні відомих митців: солісток Людмили Марцевич (фортепіано) та Ольги Карасько (скрипка), співачок Лідії Кондрашевської, Людмили Ткач (обидві — сопрано), співаків Миколи Шуляка (тенор), Василя Бокача, Фемія Мустафєва (баритони), концертмейстера Елеонори Пірадової. Це був справжній букет яскравої мело-

дійної музики — ліричної, жартівливої, пейзажної, патетичної, трагічної та ін. Часовий діапазон усіх представлених творів перевищував півстоліття! Вдалим завершенням концерту став виступ ансамблю клезмерської музики "Нігунем" ("Мелодії") під орудою Ігоря Каждана, що виконав сюїт з мюзиклу "О'кей, Мойшо!", в якому кульмінацією є запальний єврейський танок "Сім сорок". Причому, впродовж усього концерту Яків Самійлович аж ніяк не був стороннім спостерігачем: він підказував і навіть зворушливо підспівував. А наостанок вийшов на сцену і зіграв власний вальс. Шаленими оплесками відповіла слухачка аудиторія, однастижно захоплена його героїчним життєлюбством. Побажаємо і ми найстаршому з київських композиторів здоров'я і ще довгих років активного творчого життя.

• Ірина СІКОРСЬКА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ГЕНІЙ

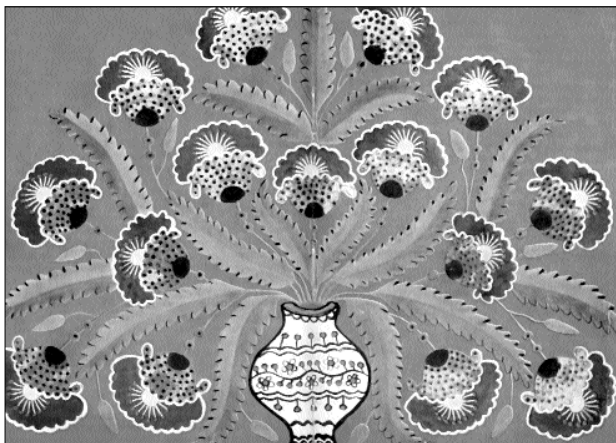
На вшанування 95-ліття Марії Приймаченко, народної художниці, лауреата Шевченківської премії в Лаврі (в музеї українського народного й декоративного мистецтва) розгорнуто виставку її творів "Людя на радість".

У найтрагічніший час українського народу — вікопомні роки голодоморів, репресій — Боже Провидіння послало Україні Марію Приймаченко. Наша малярка закумулювала в собі образні видіння предків, сфокусувала, мов потужний промінь небесного світла, всі засоби художньої виразності, витворила свою сонячну космотеїчну мову й воскресила для нас атмосферу міфотворення та казковий стиль своїх оповідей (дослідники її образи називають "фантастичними"). Своїм щоденним життям, працею та натхненням творенням вона є взірцем Любові до Світу благого, до людей і всього живого. Жила, творила, — й увиразнила Божественний смисл призначення людського життя на землі.

Всі творіння малярки — споконвічна таїна задивленого мовчання космічної України, а її "Український день" — найдавніший архетип (первень) народної пам'яті у ритмах і символах. Художньою інтуїцією осягнутий, виплеканий найчистішою любов'ю, виоформлений працею багатьох тисяч безіменних мистців — у колядках, вишивці, ткацтві, гончарстві, різьбярстві, — в неї на аркушах постає найдовершенішим у своїй красі й гармонії.

Вихід космотеїчної свідомості Марії Приймаченко у первородний час міфів позначається серіями картин квітів, птахів, звірів, тварин (коні, корови, бики —

"Біл", "Український бичок", "Корови пасуться", "Вчені коні", "Український кіт у чоботях" та ін.). Здається, що духовним еством своєю вона охоплює світ попереднього народження. Її позачасові одкровення в стані надчуттєвих безпосередніх осягнень реального виникають у момент містичного просвітлення. "Дивлюся на підлогу — бачу: то звір, а то людина на коні", — говорила вона про себе. Ці одкровення втілюються в цикли творів космологічного змісту, що не оминають і життєвих реалій її часу. У картині "Чорний Звір" (1937) сконцентровано масштаби сатанінського людоджерного режиму сталінщини.

ПОСЛАНА З ВИШНІХ

Цікава особливість — щоразу пластичне розв'язання художніх образів Марії Приймаченко відбувається не на основі попереднього досвіду, а як нововіднайдене: у неї в кожному творі інша архітектоніка мистецьких задумів, конфігурація букетів та їхніх вазонів, стебел, листків, квіток, бутонів, статури звірів, птахів і всіх деталей картини. Це — наче візії надреальності: її уява злітає понад буденним у безміри космічного — і випродуковує неіснуючі в природі образи квітів, птахів, звірів, риб, незаних істот, що повсякчас із пратисячоліть випликує генетична пам'ять народу.

У розкошах килимового пишнотворства (Полтавщина, Київщина, Черкащина — у Лаврському музеї народного мистецтва) вигартовується приймаченківський високий стиль українського образного мислення, де кожна деталь, елемент твору мають казково-дивну міфологічну основу. Із багатства образної мови килимів, народного іконопису, вишивки, бачених нею в Лаврі, визріває й вишукане,

сяюче тло її розписів — саме звідти зродилися багатобарвність тонів, градації чистоти колірних сполучень, чергування тепло-холодних барв і таїна космогонічних метафор у фарбах і лініях. Якось у розмові 1976 року Марія Приймаченко, згадуючи своє навчання у Київських експериментальних майстернях (1935—1937 рр.), по-особливому підкреслила: "Я народилася у Києві в 1936 році..." Отже — в лоні мистецтва своїх попередників.

Осягнення образів звірів, птахів на медяникових дошках та вишиваних рушниках Київщини, а надто численні орнаментальні відображення Світового Древа з квітами, зорями дарувало можливість її уяві виимальовувати на білих аркушах новітні, суто приймаченківські, "райські" сади дерев — листатих, квітучих, обтяжених важкими плодами або неначе витесаних з граніту, і все ж вічно-ростучих монолітів. Її творча

мудрість численними космологічними сюжетами примножила глибини духовного народного досвіду, який із правків несе карби непояснюваної унікальної художності й магічного впливу, самовіддано розширила й виглибила простір мистецтва великого народного стилю та розбудила потяг до нього в багатьох сучасників — молодших колег своїх (Міронова, Буряк, Сокил, Хома, Приходько, Калениченко, Макаренко та ін.).

Її геній вибухає з картини в картину нескінченним хлюпанням кольорів, ви-

гала у храмі світового ладу величний вівтар із численними образами-молитвами до Творця Природи і Космосу, з життями народу спокревного, милого; притчями та нещадним осудом ненастного Зла, ядерної позгуби та імперського розтліну навколишнього. Тарас Шевченко в поезії, а Марія Приймаченко у малярстві сягнули космічної серцевини генетичної пам'яті українців, підтвердивши свідчення наших літописів, що ми — "Сонцеві діти", "Божі сини", "Дажбожі онуки, улюбленці божеські"...

Є в особливостях української Душі прагнення до правди: "В своїй хаті своя правда, і сила, і воля" (Шевченко), — і ніяка сила не вб'є в ній цього прагнення творити правду в найвеличніших якостях і боротися за неї, постійно оберігати і вмирати за неї. Виконуючи настанову своєї душі, Марія Приймаченко у власній хаті проводить для сільських школярів заняття студії декоративного розпису. "Я вчу дітей малювати квіти, звірів, птахів. Я учу, щоб у кожному їхньому малюнку були Правда і Добро", — стверджувала вона.

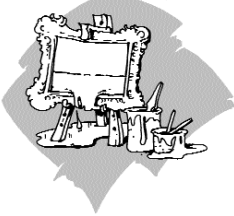
Возвеличила народ свій кривий, милий — многі шляхетності його душі, у праці добути, у звичаєвих дійствах, у чистоті взаємин сімейних. Скупано цей виторжений на білих аркушах неосяжний світ у чарбарвах і саме на поліському дворіщі, яке ось багато літ пильно стережуть у воротах головоксті різьблені стовпи — дерев'яні скульптури двох древлянських богів Світовидів.

І все те з-під руки найумілішої мисткині з тремливим серцем і ясным зором — українки Марії Приймаченко, малярки з древлянського села Болотня, що на Київщині.

• Олександр ФИСУН

Твори Марії Приймаченко: "Українське весілля та "Сині маки".

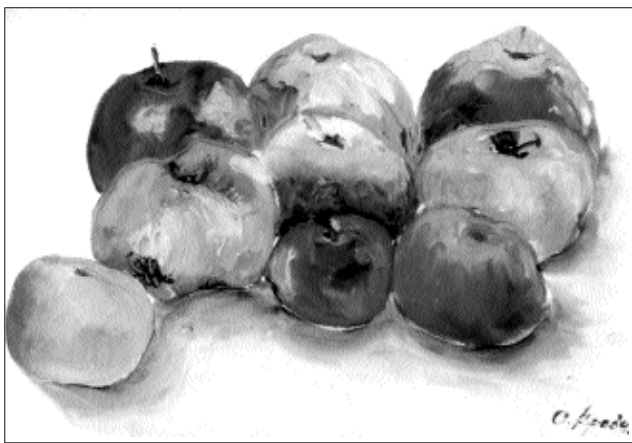

Що буває, коли закривається художня виставка і її покидає останній відвідувач? Звісно що, скажете ви, спокушені багатьма київськими вернісажами. Художник пакує свої картини, з радістю й легким сумом недораховуючись куплених, повертається у свою майстерню, переводить дух, добряче притлумлений багатослів'ям та людською шарпаниною, і — береться до роботи! Бо кожен показ для художника — це, в ідеалі, можливість вдихнути солодкі випари слави, велелюддя, що, мов ковток шампанського, п'янить і злегка паморочить голову, але — на коротко. Далі — прагнення тиші, божистої самотності й меланхолії, в якій сплітаються в одно вимріяне й пережите, почуте й побачене, дороба й нерухомість, спокій і веремія. Запах фарби, шурхіт паперу, дотик пензля до пальців, що вивіряють його надійність, містична готовність заґрунтованого полотна стати матрицею тієї художньої новели, що зроджується в уяві митця, заповнює її та шукає образу, сприйнятного для багатьох.

Жіноча сутність обдарування художниці Ольги Кравченко, яка, я впевнена, адекватна феміній поезії та прозі сімдесятих, вибухнула особливим "квітковим" колоритом. То був перший період її творчості, який серед друзів, прихильників та шанувальників викликав подив, захоплення, і, почасти, — менторсько-поблажливе "а ми й не знали..." Ользі Кравченко якимось незбагненим чином удалося затамувати в собі, як подих перед стрибком у річку, отой період учнівства, невпевненості й пошуку власного художнього бачення та стилю, одразу поставши перед глядачем у першому періоді своєї творчості. Здавалося, що Ольжині несподівано оприлюднені полотна вже давно існували в її уяві, й вона легко, без спокаління, відпустила їх на волю, дозволяючи всім нам вичитувати серед розкішного буйства кольорів беззастережно випромінюванню радості — настільки природне і неголосне, яким буває воно лише в живій природі, без остраху й недовдоволеності. Її

РАЙСЬКІ САДИ ОЛЬГИ КРАВЧЕНКО (враження навздогін виставці)

"Бузкові маки", "Соняшники", "Сон-трава", "Осінній букет", "Білі іриси", "Чорнобривці", "Нагідки і красолі" повертають у дитинний стан зачудування перед цвітом, що, зберігаючи наївність пуп'янка, сповнений ваги майбутнього сімені, насіння, живучого коріння. Ользі Кравченко в її світовідчуттях і їх відтворенні якимось чином удалося уникнути тлінності, за-

в'ядання, осипання й опалості квітки, — саме так фіксуються в нашій пам'яті почуття, які, до речі, ніколи не бувають зжиганими. Другий період творчості Ольги Кравченко, в якому вона нині перебуває (точніше — перехід художниці до нього), я б порівняла з кінематографічним прийомом: від деталі — до загального плану, який є вирішальним засобом втілення ідеї твору. Квітка, пелюстка, листя — не виписане, а означене, вхоплене пензлем, стає не зображенням, а деталлю зображуваного, значущою деталлю пейзажу. "Деснянська весна", "Весна в Закарпатті", примітні роботи, де повітря, квіти, рослини та будівлі стають єдиним цілим, таким собі цвимо буття. Художниці затісно в стінах майстерні, і вона все частіше працює на пленері, наполегливо й невтомно. Результат незаперечний — картини Ольги Кравченко зауважені справжніми поціновувачами. Ось враження Дмитра Горбачова, який побував на знаковій виставці художниці, що відбулася в престижному виставковому залі на Подолі в червні 2001 року: "Несподівана й приємна зустріч із ху-

"Квітуча яблуня"

дожницею питомо-безпомильного смаку, гарною колористикою. Якийсь дивний баланс між декоративністю та імпресіонізмом. У всьому проступає майже французька делікатність і разом з тим — твереза переконаність у своїй правоті".

Я не випадково згадала тут, що творчість художниці Ольги Кравченко дотична до літературної творчості її ровесниць: її картинам особливого чару надає самопрозирання, самопізнання, — самоідентифікація себе зі світом, що прочитується глядачем настільки, аби шукати не лише відчуття, але й бажання висловити власне сприйняття словом. "Кав'ярня Ялта" — породжує надзвичайно радісні, чисті емоції, реальні й казкові", — свідчить чотирнадцятирічна

дівчинка. "Найцінніше в роботах, — переконана ровесниця художниці, журналістка Ліна Чабанівська, — розуміння краси рідного краю, України, її незвичайної колористики. А якщо додати ще й відчуття кольорів, їх композиційна поєднаність у кожній картині створює надзвичайний настрій".

"Соковита симфонія кольорів Ольги Кравченко спонукає до душевних роздумів", — вторить їй В. Гарновський, а Марта Зеленська зізнається, що, коли вона дивиться на картини Ольги Кравченко, їй хочеться усміхатися — від внутрішньої радості.

Сім'я Хімичів також відзначає, що їхні захоплення перейняті "радісними почуттями життя", а письменник Михайло Слабошпицький

зауважує, що "Людство ділиться на дві половини. Перша (нещасна) — нереалізованих. Друга (щаслива) — реалізованих. Знай своє щастя!"

Чи вповні зреалізувалася художниця Ольга Кравченко? Якби це було так, ми б не вели цієї розмови, не захоплювалися останньою в часі лютневою виставкою в Київському музеї старожитностей. Чи змінилася художниця в своїх останніх полотнах? Так, змінилась. Її пейзажі стали об'ємніші, "укріпилися в дусі", в них з'явилося відчуття обрису, означилася "географічна закоханість" художниці — Закарпаття. Хоча не встояла вона й перед "екзотами": єгипетськими, румунськими пейзажами.

Віддавши данину генетичній сільській пам'яті подільки, Ольга Кравченко вміє вразити художнім прочитанням київських краєвидів, деталями поєднання живої природи та урбаністичного каменю: чи то червоний осінній пліч проростає крізь стіни, чи столітні стіни розродилися живим і витким вишневим плетивом (пейзаж "Київські двори"). Несподівані, а від того ще чарівніші, зимові пейзажі зі своєю, кравченківською особливістю: здається, що її квіти і трави — там, під снігами, — не вбиті морозом, а просвічуються з глибини білості, м'яко й делікатно, в притаманній самій Олі гідній ненав'язливості й делікатності.

Є в Ольги Кравченко картина, яка називається "Біла тиша". Та особлива, творча тиша, сповнена ніжності й любові, яка вибухає торжеством і пристрасно, якщо здетонувати її ударами небайдужого серця. Мабуть, саме в такій тиші засівають і проростають райські сади нашого життя — сповнені щебету, сонця, радості. Сади, яких ми прагнемо, так само, як і садівників, здатних вказати нам стежку до них.

• Любов ГОЛОТА

"Закарпаття"

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво KB № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редаколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан,
А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ючук.
Комп'ютерна верстка:
Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

